

The Inefficiency of Mainstream Criminological Theories in Analyzing Rural Crime in Iran

Zahra Rastaei¹ | Amir Paknahad² | Mehrdad Rayejian Asli³

1. PhD Student, Department of Criminal Law and Criminology, Faculty of Humanities, Shi.C., Islamic Azad university, Shiraz, Iran. Email: Zahra.rastaei@iau.ac.ir
2. Corresponding author, Assistant Professor, Department of Criminal Law and Criminology, Faculty of Humanities, Shi.C., Islamic Azad University, Shiraz, Iran. Email: ampaknahad@iau.ac.ir
3. Assistant Professor, Department of Law and Jurisprudence, Institute for Research and Development in the Humanities(SAMT), Tehran, Iran. Email: m.rayejian@samt.ac.ir

Article Info

Article type:
Research Article

Received: 23 November 2025
Revised: 25 January 2026
Accepted: 2 February 2026
Available Online: 31 March 2026

Keywords

Rural Criminology,
Mainstream
Criminology, Rural
Subsistence Cultural
and Social Structures,
Rural Crimes.

Abstract

Criminological literature has historically been urban-centric, although crime, as a social phenomenon is not exclusive to urban areas. In mainstream criminology urban crime serves as the theoretical framework. However, a critical examination of these theories reveal inefficiency in addressing crimes in rural areas. Many theories in this field focus on large populations, cultural diversity, social class hierarchy, and social disorganization, which are more compatible in urban behavior. Meanwhile, rural areas are characterized by smaller populations, homogeneous culture, ethnic-based social classes, and a strong social bond. These differences have influenced crime patterns and led to area-specific offences. In rural communities, crimes related to the environment and rural economy, such as poaching, digging unlicensed wells, and changes in land use are more commonly found. This research employs a descriptive bibliometric approach to analyze the existing gap in the mainstream criminological theories, reveals significant differences between rural and urban crimes and highlights that rural crimes cannot be analyzed simply as an extension of urban crimes. Identifying the shortcomings of such theories enables a better understanding of rural crimes, leading to appropriate preventive measures.

Cite this article: Rastaei, Z.; Paknahad, A.; Rayejian Asli, M. (2025). "The Inefficiency of Mainstream Criminological Theories in Analyzing Rural Crime in Iran". *Criminal Law Doctrines*, 22(30). 101-138. <https://doi.org/10.30513/cld.2026.7548.2192>

© The Author(s). Publisher: Razavi University of Islamic Sciences.

Extended Abstract

Introduction

Rural areas are generally known as places with natural landscapes and warm and friendly communities who play a fundamental role in agricultural production, livestock , and handicrafts. Despite their vital contribution to economic, food, and cultural security, these areas have remained disadvantaged in many respects across numerous countries.

Rural crimes are also among the topics that have received less attention in mainstream criminological theories, as though rural areas were assumed to be largely immune to crime. A review of the criminological literature shows that theorists have traditionally sought to explain the causes of crime in urban areas, with their theories largely developed in response to urban needs. However, rural areas differ from urban areas in their economic, social, cultural, and geographical characteristics.

Therefore, given that crime is also recognized as a significant social challenge in rural areas, the present study examines whether mainstream criminological theories can be used to explain patterns of rural crime. The findings indicate that mainstream criminological theories are unable to adequately explain rural crime because they are rooted in an urban areas and fail to account for the distinctive characteristics of rural areas. Thus, the main purpose of writing this research is to examine the inefficiencies of mainstream criminological theories in explaining rural crime in the context of rural areas of Iran.

There is relatively little research on rural crime in the Iranian criminological literature. Most of the existing studies, which have been conducted within the field of geography, focus only on specific aspects of rural crime. For example, in a study entitled *The Relationship between Geography and Crime*, the authors focused exclusively on urban safety and security issues. The present study shows that levels of crime and social disorder increase with the physical and social expansion of cities and growing demographic, social, and cultural heterogeneity. Finally, and as a conclusion the authors also identified several factors associated with crime, including the time and location at which crimes are more likely to occur, such as the early morning hours and deserted streets (Narogheh, Elahvardi Megouni, & Kazemi Jooybari, 2020, p. 128). Therefore, in that study, the authors viewed crime as an exclusively urban phenomenon, implicitly assuming that crime does not occur in rural areas or other small, sparsely populated communities.

In another study, titled *Geography of Crime in Rural Areas with an Emphasis on Livestock Theft in the Chahardoli District of Qorveh County*, the authors focused exclusively on livestock theft in the villages of that district (Rezvani et al., 2011, p. 39). However, no attention has been paid to environmental crimes, which are widespread in rural areas.

In another study, titled *The Effect of Courtyard Walls on the Security of Rural Houses (Case Study: Aimar Mohammad Village, Golestan Province)*, the authors examined how the design of residential courtyard walls contributes to improving the security of rural

residents. the study focused only on the role of architectural design in crime prevention and improve the security. At the end of the article, it is mentioned that increasing visual features such as placing transparent walls will provide greater security to the residents. (Emami, Imeri, Moradi, 2017, p. 116) However, it appears that, due to the presence of informal social control in rural areas, theft from agricultural fields is more common than residential burglary. These studies therefore suggest that the analysis of rural crime, has received less attention due to the specific requirements of these areas.

These research gaps can be attributed to the dominance of urban-centered approaches to criminology, which view rural crime merely through the lens of urban areas. In this regard, a review of mainstream criminological theories shows that theorists have emphasized factors such as population density, cultural diversity, weak informal social control, and class structure-all of which are characteristic features of urban societies. However, low population density, cultural cohesion, strong informal social control, and a livelihood-based social structure limit the applicability of these theories in rural contexts. The findings of the present study also show that rural areas with such characteristics are not free from crime, despite the common perception of the public and official authorities. Instead, these conditions sometimes lead to crimes that differ from those committed in urban areas. Recognizing these limitations can improve our understanding of rural crime and support the development of effective crime prevention strategies.

Method

The present study was conducted with a descriptive-analytical method and a theoretical-critical approach. Secondary data were collected through a review of the relevant literature. For this purpose, theoretical works as well as published Iranian and international empirical studies on rural crime were utilized.

Results

The results show that the economic, cultural, social, and geographical structure of rural areas gives rise to types of crime that cannot be adequately explained by classical mainstream criminological theories.

Conclusions

In general, crime is also recognized as a major challenge in rural areas. However, mainstream criminological theories, which were formed in urban areas, have also focused on the structural components of those areas. while rural contexts are associated with characteristics such as low population, cultural cohesion, deep social control, and cultural prejudices, these theories are not sufficient to explain rural crime and can account for only some of its aspects. Therefore, identifying the limitations of these theories will help policymakers and researchers pay greater attention to rural areas from a criminological perspective and support the development of policies tailored to these areas.

Author Contributions

The authors contributed equally to the research and writing of the article.

Data Availability Statement

No data are available.

Acknowledgements

The Authors would like to thank the anonymous reviewers for their constructive comments.

Ethical Considerations

The authors have avoided data fabrication, falsification, plagiarism, and any other forms of research misconduct and they have approved this statement.

Funding

This article received no specific financial support from any funding agency in the public, commercial, or not-for-profit sectors.

Conflict of Interest

The authors declare that they have no conflict of interest.

ناکارآمدی نظریه‌های جرم‌شناسی جریان اصلی در تحلیل بزهکاری روستایی ایران

زهرا راستایی^۱ | امیر پاک‌نهاد^۲ | مهرداد رایجیان اصلی^۳

۱. گروه حقوق جزا و جرم‌شناسی، واحد شیراز، دانشگاه آزاد اسلامی، شیراز، ایران. zahra.rastaei@iau.ac.ir
۲. نویسنده مسئول، گروه حقوق جزا و جرم‌شناسی، واحد شیراز، دانشگاه آزاد اسلامی، شیراز، ایران. ampaknahad@iau.ac.ir
۳. گروه حقوق و فقه، پژوهشکده تحقیق و توسعه علوم انسانی: سمت، تهران، ایران. m.rayejian@samt.ac.ir

چکیده

در ادبیات جرم‌شناسی، همواره بزهکاری شهری به عنوان کانون توجه جرم‌شناسان بوده است. این در حالی است که ارتکاب جرم یک پدیده اجتماعی صرفاً شهری نیست. جرم‌شناسی جریان اصلی نیز همواره بزهکاری شهری را مبنای نظریه‌پردازی قرار داده است. بسیاری از این نظریات بر عواملی مانند تراکم جمعیت، تنوع فرهنگی، ساختار طبقاتی و بی‌سازمانی اجتماعی تأکید دارند که با بافتار شهری سازگارترند، در حالی که جمعیت اندک، انسجام فرهنگی، ساختار اجتماعی قومی، و پیوندهای عمیق اجتماعی، از ویژگی‌های ملموس محیط روستایی است. این تفاوت‌ها حتی بر الگوهای بزهکاری نیز تأثیر می‌گذارد و شرایط را برای ارتکاب جرائم خاصی هموار می‌سازد. در مناطق روستایی ارتکاب جرائمی با ماهیت زیست‌محیطی و اقتصادی از قبیل شکار غیرمجاز، حفر غیرمجاز چاه آب، تغییر کاربری اراضی و مواردی از این قبیل، بیش از سایر جرائم محتمل به نظر می‌رسد. این پژوهش با روش توصیفی-تحلیلی و مبتنی بر منابع کتابخانه‌ای به بررسی خلأهای موجود در نظریات جرم‌شناسی جریان اصلی می‌پردازد و نشان می‌دهد که بزهکاری روستایی را نمی‌توان صرفاً در امتداد بزهکاری شهری بررسی نمود. شناسایی ناکارآمدی این نظریات زمینه را برای درک بهتر بزهکاری روستایی و طراحی راهبردهای پیشگیرانه فراهم می‌سازد.

اطلاعات مقاله

نوع مقاله: پژوهشی

تاریخ ارسال: ۱۴۰۴/۰۶/۱۹
تاریخ بازنگری: ۱۴۰۴/۰۹/۲۴
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۹/۳۰
تاریخ انتشار برخط: ۱۴۰۴/۱۰/۱۵

کلیدواژه‌ها

جرم‌شناسی روستایی؛
جرم‌شناسی جریان اصلی؛
عملکرد معیشتی روستایی؛
عملکرد فرهنگی و اجتماعی
روستایی؛ بزهکاری روستایی.

استناد: راستایی، زهرا؛ پاک‌نهاد، امیر؛ رایجیان اصلی، مهرداد. (۱۴۰۴). ناکارآمدی نظریه‌های جرم‌شناسی جریان اصلی در تحلیل بزهکاری روستایی ایران. *آموزه‌های حقوق کیفری*، ۲۲(۳)، ۱۰۱-۱۳۸.

<https://doi.org/10.30513/cld.2026.7548.2192>

مقدمه

اگرچه مفهوم روستا بدیهی به نظر می‌رسد، اما ارائه تعریفی دقیق از آن ساده نیست و اختلاف قابل توجهی میان ملت‌ها در تعیین یک منطقه به عنوان روستا وجود دارد (Hale & Harkness, 2023, p. 19). برای مثال، در ایالات متحده، اداره سرشماری روستا را به عنوان هر جمعیت، مسکن یا منطقه‌ای که در یک منطقه شهری نیست تعریف می‌کند. در حقیقت، روستا را می‌توان اولین شکل از حیات جمعی انسان در یک عرصه طبیعی دانست که از ویژگی‌های متعددی برخوردار است (گلی و همکاران، ۱۳۸۳، ص. ۱۴۸). در این میان، تصور روستا به عنوان مکانی با چشم‌انداز ویژه، به دور از هیاهوهای زندگی شهری همراه با مردمانی خونگرم و صمیمی، تصویری است که به کثرت در رسانه‌ها و در تصور عامه مردم نمایان می‌گردد. تصور جرم‌شناسان نیز گویی بر این بوده است که روستا همواره از گزند جرم در امان مانده است و فرد روستایی به عنوان یک فرد ساده هرگز مرتکب جرم نخواهد شد. تحقیقات نیز نشان می‌دهند که جرم‌شناسی آمریکایی به طور عمده با نادیده گرفتن ۹۷٪ از مناطق سرزمینی و ۱۹٪ جمعیت این کشور، عمدتاً بر محیط‌های شهری تمرکز داشته است (رایجیان اصلی، ۱۴۰۲، ص. ۴۴۵). با این حال، در ادبیات جرم‌شناسی نیز روستا تعریف واحد و قطعی ندارد، که همین موضوع از چالش‌های اساسی مطالعه جرم در این بافتار توصیف می‌شود. اما محققان در جرم‌شناسی روستایی فراتر از ویژگی تراکم پایین جمعیت رفته‌اند و معیارهایی مانند دورافتادگی، تقسیم کار، منابع محدود، و پیوندهای عمیق اجتماعی را مهم‌ترین معیارهای تمیز روستا از شهر معرفی می‌نمایند (Peterson, 2024, p. 2 & 3).

بعد از تولد جرم‌شناسی با اندیشه‌های بکار یا سزار لومبروزو، برخی از جرم‌شناسان و جامعه‌شناسان آمریکایی و انگلیسی منتقد، نظریه‌های جرم‌شناسی لیبرال، جرم‌شناسی رایج یا عمده یا به عبارتی، جرم‌شناسی جریان اصلی را زیر سؤال بردند و اندیشه‌هایی را مطرح ساختند که با عنوان «جرم‌شناسی انتقادی» شهرت یافت (نجفی ابرندآبادی، ۱۳۹۷، ص. ۲۱). در تداوم همین

۱. در بسیاری از مطالعات جرم‌شناسی، مؤلفه تراکم جمعیت برای شناسایی مناطق روستایی از شهری کنار گذاشته و برخی از مناطق به عنوان مناطق بینابینی و در پیوستار روستا-شهر (Rural-Urban continuum) مورد تحلیل قرار گرفته‌اند. بنابراین، برخی مناطق از قبیل مناطق حاشیه‌ای، مناطق پیرامون شهر، شهرک‌ها را نمی‌توان به صورت مطلق روستا یا شهر دانست. (Peccato, 2023, p. 38-39; Abraham & Ceccato, 2020, p. 251; terson, 2024, p. 3). اما به طور کلی، در صورتی که شهرک‌ها دارای شبکه‌های اجتماعی فشرده، دسترسی محدود به خدمات، ساختار اقتصادی شبه روستایی و وابستگی به منابع طبیعی باشند می‌توان آن‌ها را دارای ویژگی‌های مشابه روستا دانست. بنابراین، تحلیل جرم در این مناطق را می‌بایست مبتنی بر شرایط واقعی زیست اجتماعی دانست و نه صرفاً برچسب‌های اداری.

رویکرد، شاخه‌های متنوع جرم‌شناسی انتقادی از جمله جرم‌شناسی فرهنگی، محکومان، سبز، فمینیستی و غیره از دهه ۱۹۹۰ میلادی پدید آمدند (نجفی ابرندآبادی، ۱۴۰۳، ص. ۱۴-۱۹).

جرم‌شناسی روستایی نیز از دیگر شاخه‌های جدید جرم‌شناسی انتقادی محسوب می‌شود که به مطالعه جرم در مناطق روستایی، عوامل مؤثر بر ارتکاب جرائم روستایی، توزیع ناعادلانه منابع و بزه‌دیدگی ساختاری در این مناطق می‌پردازد. در حقیقت، جرم‌شناسی روستایی با انتقاد از این‌که از زمان آغاز مطالعات جرم‌شناسی، جرم به عنوان یک چالش در روستاها تصور نمی‌شود شکل گرفت. نرخ پایین میزان جرم در مناطق روستایی، به طور کلی این تصور را برای عموم تقویت کرده است که جرم تهدید چندان جدی محسوب نمی‌شود. این در حالی است که نرخ جرم به تنهایی معیار کافی برای تبیین و تحلیل پیچیدگی‌های مرتبط با بزهکاری روستایی نیست (Ceccato & Abraham, 2022, p. 14). دونرمیر، جابز و بارکلی در بررسی جامع پژوهش جرائم روستایی بیان می‌کنند: «اگر جرائم روستایی تاکنون مورد توجه قرار نگرفته‌اند، به دلیل سلطه تفکر «گونه ایده‌آل» است که در تقابل با شرایط جرم‌زا قرار می‌گیرد. بر اساس این تفکر، موقعیت‌های جرم‌زا تنها در محیط‌های شهری وجود دارند. از این رو، جرائم روستایی کمتر مورد تبیین قرار گرفته‌اند» (رایجیان اصلی؛ دانش ناری، ۱۴۰۲، ص. ۵۲).

بنابراین، با این دیدگاه که جرم در مناطق روستایی نیز چالشی مهم شناخته می‌شود، پژوهش حاضر در مقام پاسخ به این سؤال است که آیا می‌توان از نظریه‌های جریان اصلی در مقام تبیین انواع بزهکاری‌های روستایی بهره جست؟ به نظر می‌رسد که این نظریات به دلیل داشتن ماهیت شهری و نادیده گرفتن ساختارهای روستایی، قادر به تبیین جرائم ارتكابی مناطق روستایی نیستند.

در مطالعات انجام‌گرفته در حوزه جرم‌شناسی ایران، مطالب زیادی در زمینه بزهکاری روستایی مشاهده نمی‌شود. برخی از مطالعات موجود نیز که عموماً در حوزه جغرافیا نگارش یافته، صرفاً به برخی جنبه‌های بزهکاری روستایی پرداخته و تبیین جرم‌شناختی کاملی از آن‌ها صورت نگرفته است. برای مثال، در پژوهشی با عنوان «رابطه جغرافیا و جرم»، نویسندگان صرفاً به مسائل ایمنی و امنیت شهری توجه داشته‌اند، به این صورت که با گسترش فیزیکی و اجتماعی شهرها و وجود ناهمگونی جمعیتی، اجتماعی و فرهنگی، میزان ناهنجاری و ارتکاب جرم نیز افزایش داشته است. در نتیجه‌گیری، نویسندگان به درستی به برخی مؤلفه‌های مؤثر

در ارتکاب جرم از قبیل زمان و مکان مناسب برای ارتکاب جرم، اشاره داشته‌اند (از قبیل اول صبح، یا در خیابان‌های خلوت و...) (ناروقه و همکاران، ۱۳۹۹، ص. ۱۲۸). بنابراین، در این پژوهش نگارندگان به پدیده مجرمانه به عنوان یک موضوع کاملاً شهری نگریسته‌اند؛ گویی که در مناطق روستایی و محیط‌های کوچک با جمعیت کم، امکان ارتکاب جرم وجود ندارد.

در مطالعه‌ای دیگر تحت عنوان «جغرافیای جرم در نواحی روستایی با تأکید بر سرقت دام در بخش چهاردولی شهرستان قروه»، نویسندگان به بررسی ارتکاب سرقت در روستاهای همان منطقه پرداخته‌اند (رضوانی و همکاران، ۱۳۹۰، ص. ۳۹). این در حالی است که به جرائمی از قبیل حوزه محیط زیست و یا خشونت‌های بین فردی و قبیله‌ای مناطق، توجهی صورت نگرفته است. بنابراین عدم توجه به ساختار فرهنگی، اقتصادی، اجتماعی روستایی و جرائم این حوزه، از نواقص پژوهشی شناخته می‌شود. در نگارشی دیگر، تحت عنوان «تأثیر دیوار حیاط بر امنیت خانه‌های روستایی (نمونه موردی: روستای ایمرمحمد، استان گلستان)»، نویسندگان به بررسی چگونگی معماری دیوارهای منازل مسکونی در راستای تأمین امنیت روستاییان پرداخته‌اند. بنابراین، نویسندگان در این پژوهش صرفاً به تحلیل نقش مؤثر معماری در ارتکاب جرم توجه کرده‌اند. در نتیجه‌گیری این مقاله، به این موضوع اشاره شده است که با افزایش ویژگی‌های بصری از قبیل قرار دادن دیوارهای شفاف، امنیت بیشتری به اهالی القا خواهد شد (امامی و همکاران، ۱۳۹۶، ص. ۱۱۶)، در حالی که به نظر می‌رسد در مناطق روستایی به دلیل وجود نظارت‌های غیررسمی، سرقت از مزارع کشاورزی بیش از سرقت از منازل ارتکاب یابد. در ادبیات جامعه‌شناسی بین‌المللی نیز سیناتی با بازخوانی کتاب روستایی لهستانی^۲ و با تمرکز بر جامعه روستایی لهستان، به بررسی پیوند میان ساختارهای سنتی خانواده، اقتصاد معیشتی روستایی و تغییرات اجتماعی ناشی از آسیب‌های اجتماعی مانند «مهاجرت» پرداخته است. این مطالعه به طور کلی نشان می‌دهد که درک تحولات اجتماعی و کنش‌های فردی در بافتار روستایی، مستلزم مطالعه ویژگی‌های فرهنگی-اجتماعی منحصر به این بافتار می‌باشد (Sinati, 2008). با این حال، در ادبیات جرم‌شناسی ایران، تحلیل بزهکاری روستایی با توجه به اقتضائات خاص این مناطق، کمتر مورد توجه قرار گرفته است.

بر این اساس، عدم شناسایی عناصر محوری که الگوهای مرتبط با بزهکاری روستایی را

روشن می‌سازند، یک شکاف شناخته‌شده در ادبیات جرم‌شناسی ایران را ایجاد نموده است. در پژوهش حاضر که با روش توصیفی-تحلیلی و با رویکردی نظری-انتقادی صورت گرفته، داده‌ها به صورت ثانویه و از طریق مطالعات کتابخانه‌ای گردآوری شده‌اند. بدین منظور، از آثار نظری و نیز پژوهش‌های تجربی منتشرشده داخلی و خارجی در حوزه بزهکاری روستایی بهره‌برداری شده است. لازم به ذکر است که این گزارش‌های آماری حاصل گردآوری مستقیم داده‌های میدانی نگارندگان نبوده و صرفاً برای تقویت تحلیل نظری استفاده شده‌اند. بدین ترتیب، هدف اساسی از نگارش این پژوهش، بررسی ناکارآمدی‌های نظریه‌های جرم‌شناسی جریان اصلی در تبیین بزهکاری روستایی در بستر مناطق روستایی ایران است.

بنابراین، در این مطالعه در گام نخست، به بررسی مؤلفه‌ها و وجوه مشترک در میان نظریه‌های جریان اصلی خواهیم پرداخت. این موارد در حقیقت، ویژگی‌هایی هستند که در میان اغلب نظریه‌های جریان اصلی قابل مشاهده است. در همان بخش به نقد آن‌ها در محیط روستایی نیز خواهیم پرداخت. تحلیل این نظریه‌ها در ابتدای مطالعه، مقدمه‌ای برای نشان دادن محدودیت‌ها و ناکارآمدی‌های آن‌ها در تبیین واقعیت‌های بزهکاری روستایی شناخته می‌شود. در بخش دوم، ساختار منحصربه‌فرد بافتار روستایی و محدودیت‌های نظریه‌های جریان اصلی در بافتار روستایی مورد بررسی و نقد قرار گرفته است و سپس در بخش سوم، الگوهای بزهکاری روستایی را مورد بازبینی قرار می‌دهیم. تأکید می‌کنیم که این پژوهش با تمرکز بر نقد نظریه‌های جریان اصلی، بزهکاری روستایی را به مثابه بستر تحلیلی و میدان سنجش کارآمدی این نظریه‌ها مورد بررسی قرار می‌دهد. بدیهی است که شناسایی محدودیت‌های موجود، راه را برای انجام پژوهش‌های نوین جرم‌شناسی تسهیل می‌نماید. پیش از ورود به تحلیل نظری، لازم به توضیح است که هرچند در بسیاری از جرائم روستایی، مرتکبان غالباً از ساکنان محلی‌اند و در پاره‌ای از موارد، شهرنشینان یا مهاجران نیز می‌توانند نقش داشته باشند، اما تمرکز این پژوهش بر هویت مکانی مرتکبان نبوده است، بلکه بر تحلیل ساختارها و شرایط زمینه‌ای روستاها به عنوان بسترهای تسهیل‌کننده بزهکاری است.

۱. وجوه مشترک نظریه‌های جریان اصلی جرم‌شناسی

با وجود تفاوت‌های میان برخی از ویژگی‌های اساسی نظریه‌های جرم‌شناسی جریان اصلی، اما برخی ویژگی‌ها و مفروضات مشترک را، که البته عموماً بر تجربه جوامع شهری و صنعتی استوار

می باشند، می توان در میان همه نظریات دید. شناخت این مفروضات زمینه لازم را برای درک و بررسی ناکارآمدی آن ها در تحلیل بزهکاری روستایی ایران فراهم می سازد. برخی از مهم ترین مؤلفه های اساسی در شکل گیری نظریات جریان اصلی را می توان در تراکم جمعیت، ناهمگونی فرهنگی، ضعف کنترل اجتماعی و ساختارهای طبقاتی مشاهده نمود.

۱-۱. تراکم جمعیت و بی سازمانی اجتماعی

یکی از اولین مؤلفه های اساسی در میان اندیشه های جریان اصلی، نقش تراکم جمعیت در تضعیف پیوندهای اجتماعی است که منجر به افزایش بزهکاری می شود. این موضوع به عنوان یکی از ویژگی های اساسی کلان شهرها منشأ شکل گیری برخی از نظریات جریان اصلی بوده است. در این میان، مکتب شیکاگو به عنوان دیدگاهی مهم در حوزه جامعه شناسی جنایی و جرم شناسی، ازدحام جمعیت را عامل مهم بزهکاری معرفی می نماید. از منظر پارک و برگس، با افزایش تدریجی جمعیت در منطقه انتقال، نرخ ارتکاب جرم نیز افزایش می یابد (پاک نهاد، ۱۴۰۰، ص. ۷۸-۸۵). دورکهایم نیز در نظریه بهنجاری بزهکاری، به عامل تراکم جمعیت به عنوان یکی از عوامل گذار جوامع از همبستگی مکانیکی به ارگانیکی توجه داشته است. از منظر او، تقسیم کار پیچیده، جمعیت متراکم و روابط غیرشخصی، هنجارهای مشترک را تضعیف می کنند و منجر به بی هنجاری می شوند (پاک نهاد، ۱۴۰۱، ص. ۱۳۴-۱۳۶).

با این تفسیر می توان توجه نظریه پردازان جریان اصلی را به عامل بنیادین در ارتکاب جرم و نقش آن در بروز بی سازمانی اجتماعی مشاهده نمود. بنابراین، بر پایه این نظریات، می توان انتظار داشت که مناطقی با تراکم جمعیت پایین (مانند روستاها)، عاری از هر گونه پدیده مجرمانه باشند. با این حال، مطالعات موجود در مناطق روستایی نشان می دهد که میزان جرم در روستاها، بر اساس نوع منطقه های روستایی و گونه های خاص جرم، حتی از میزان جرم در شهرها بیشتر است (رایجیان اصلی؛ دانش ناری، ۱۴۰۲، ص. ۱۱۰). در حقیقت، برخلاف آنچه این نظریات بیان می دارند، نرخ رشد جمعیت در بخش های روستایی ایران نسبتاً ثابت بوده است و در این مناطق، جمعیت کم، وجود روابط خویشاوندی، سنت ها و ارزش های بومی همواره نقش مهمی در حفظ انسجام اجتماعی ایفا می کند.

۲-۱. تنوع فرهنگی و ناهمگنی اجتماعی

یکی دیگر از عناصر محوری در اندیشه های جرم شناسی جریان اصلی، تأکید بر تنوع فرهنگی

است. در میان این چارچوب‌های نظری، مکتب شیکاگو بیشترین تأکید را بر تنوع فرهنگی و ناهمگونی اجتماعی دارد. شاو و مک‌کی متغیرهایی مانند فقر و شرایط نامطلوب اقتصادی، افزایش جمعیت و جابه‌جایی مکرر ساکنان را عوامل مؤثر در وقوع جرم در شهر شیکاگو شناسایی کردند (عصاره؛ شامبیاتی، ۱۳۹۲، ص. ۱۷-۱۹). این مؤلفه‌ها نیز به تدریج انسجام اجتماعی را کاهش می‌دهد و منجر به افزایش بزهکاری می‌شود، درحالی‌که در مناطق روستایی، وجود ارتباطات قومی و خویشاوندی، انسجام اجتماعی را تقویت می‌کند و مانع از بروز آشفتگی‌های اجتماعی است. در کنار مکتب شیکاگو، تورستن سلین^۳ نیز در چارچوب نظریه تعارض فرهنگی، ارتکاب جرم را نتیجه‌ای از تنوع فرهنگی معرفی می‌نماید. به اعتقاد سلین، تلاقی دو یا چند فرهنگ، و مجاورت با ارزش و هنجارهای متفاوت عامل اساسی ارتکاب جرم است (پاک‌نهاد، ۱۴۰۱، ص. ۱۷۵). با این حال، از آنجاکه بخش عمده آن‌ها در بستر جوامع مهاجرپذیر، به‌ویژه ایالات متحده، شکل گرفته است، تنوع فرهنگی را نمی‌توان از عوامل ارتکاب جرم در روستاها در نظر گرفت. در نتیجه، کاربرد این نظریه در روستاهای ایران نیز که معمولاً از جمعیت غیربومی استقبال نمی‌کنند، چالش‌برانگیز است.

۳-۱. ضعف کنترل اجتماعی غیررسمی

یکی دیگر از جنبه‌های محوری در چارچوب‌های نظریات جریان اصلی، تأکید بر عامل نظارت اجتماعی ضعیف در بسترهای شهری است. شاو و مک‌کی در نظریه بی‌سازمانی اجتماعی در کنار متغیرهای گفته‌شده، نبود کنترل و نظارت اجتماعی قوی را بستر مناسبی برای افزایش ارتکاب جرم بیان می‌نمایند (پاک‌نهاد، ۱۴۰۱، ص. ۱۷۵).

افزون بر این، نظریه «پنجره شکسته» نیز همواره بر نقش ضعف کنترل اجتماعی غیررسمی، در بروز رفتارهای مجرمانه تأکید داشته است. کلینگ^۴ و ویلسون^۵ در این تئوری، بر تأثیر اهمیت بی‌نظمی در وقوع بزهکاری تأکید می‌نمایند. در فرضیه اصلی این نظریه، یک پنجره شکسته و یا دیگر علائم بی‌نظامی اجتماعی، ممکن است باعث تشدید بی‌نظمی شود. در حقیقت، استمرار بی‌نظمی و بی‌تفاوتی در میان ساکنان نسبت به رفتارهای ضد اجتماعی زمینه‌ساز افزایش بزهکاری معرفی شده است (پاک‌نهاد، ۱۴۰۰، ص. ۳۰۴).

3. Thorsten Sellin

4. George L. Kelling

5. James Q. Wilson

آنچه واضح است، به کارگیری این نظریه ها، در تحلیل بزهکاری روستایی با محدودیت های قابل توجهی مواجه است. از یک سو، نظارت و کنترل اجتماعی در مناطق روستایی در نتیجه پیوندهای اجتماعی، بسیار قوی تر از محیط شهری است. از سوی دیگر، وقوع برخی از جرائم در محیط روستایی را نمی توان با استفاده از این نظریه ها تفسیر نمود. ریشه های جرائمی مانند اختلافات قبیله ای و محلی، جرائم علیه محیط زیست، اختلاف بر سر زمین های کشاورزی و مانند این ها را باید در احساسات و حتی آداب و رسوم رایج آن جوامع جست وجو نمود.

۴-۱. تمرکز بر ساختار طبقاتی و فقر شهری

تأکید بر ساختار طبقاتی نیز به عنوان یکی از عوامل وقوع جرم در میان برخی نظریات جرم شناسی جریان اصلی شناخته می شود. در این رویکردها، جرم در نتیجه موقعیت های نابرابر اقتصادی ارتکاب می یابد. به گفته رابرت مرتن،^۶ در جامعه آمریکا هدف کسب موفقیت مادی است. با این حال، همه افراد در عالم واقع نمی توانند به چنین اهدافی دست یابند، چراکه همه آنان امکانات لازم برای موفق شدن را در اختیار ندارند و این شکاف میان اهداف مطلوب اجتماعی و ابزارهای محدود منجر به ایجاد فشار و آثومی برای برخی گروه های اجتماعی است (Newburn, 2017, p. 188).

بدیهی است که محرومیت اقتصادی و فقر از عوامل ارتکاب جرم در روستاهای ایران نیز شناخته می شوند. با این حال، الگوهای بزهکاری روستایی مشاهده شده در بافتار روستایی عموماً با الگوهای موجود در محیط شهری متفاوت است. توضیح آن که، در حالی که مقصود مرتن از نظریه فشار، کسب منفعت مادی در جهت ثروتمندتر شدن بوده است، در بافتار روستایی، جرائم مالی در جهت کسب حداقل های معیشتی ارتکاب می یابند.

۵-۱. انطباق ناپذیری مؤلفه های موجود با مناطق روستایی ایران

دقت در مؤلفه های فوق نشان می دهد که نظریه های جریان اصلی (شیکاگو، فشار، بی سازمانی، پنجره شکسته، تعارض فرهنگی و غیره) عمدتاً در مناطق شهری و در پاسخ به همان مشکلات مناطق شهری طراحی شده اند. از این رو پیش فرض های مشترک این نظریه ها بر بستر ساختارها و واقعیت های شهری طراحی شده اند و کارآمدی آن ها نیز در همان چارچوب سودمند خواهند بود. با این حال، انطباق این مفروضات در کنار شرایط ساختاری اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی

6. Robert Merton

روستایی تفاوت‌های عمیقی را نمایان می‌سازد. توضیح آن‌که، مؤلفه‌های فوق (تراکم جمعیت، اختلاف طبقاتی، تنوع فرهنگی و...) که زیربنای نظریه‌های جریان اصلی را تشکیل می‌دهند، در روستاهای ایران موجودیت ندارند و یا به صورت کاملاً سطحی مشاهده می‌شوند. در مقابل، مؤلفه‌هایی مانند وجود جمعیت کم، پیوندهای عمیق اجتماعی، ساختار اقتصادی معیشتی وابسته به زمین، سازوکارهای نظارت غیررسمی تشکیل دهنده ساختار روستایی است که شرایط را برای ارتکاب جرائم بعضاً متفاوتی از مناطق شهری فراهم می‌سازد. در ادامه ابتدا به تبیین ساختار روستایی ایران و سپس اقسام و گونه‌های بزهکاری این مناطق خواهیم پرداخت.

۲. ساختار روستایی ایران و محدودیت‌های نظریه‌های جریان اصلی در بافتار روستایی

به طور کلی، ویژگی‌های ساختاری خاص مناطق روستایی ایران، از منظر اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و محیطی، کاربست نظریه‌های جرم‌شناسی جریان اصلی را با مانع مواجه می‌سازند. اما باید به این نکته توجه داشت که تحلیل بزهکاری در مناطق روستایی بدون توجه به ساختارهای بنیادین این جوامع امکان‌پذیر نیست. بنابراین، در این بخش، به بررسی ویژگی‌های ساختاری مناطق روستایی و ناکارآمدی‌های این نظریه‌ها در بافتارهای روستایی می‌پردازیم. این ویژگی‌ها نشان می‌دهند که نظریه‌های جریان اصلی نه تنها برای بافتار روستا طراحی نشده‌اند، بلکه حتی در صورت به‌کارگیری نیز با محدودیت‌ها و ناکارآمدی‌های جدی مواجه خواهند بود.

۱-۲. ساختار اقتصادی و معیشتی

اهالی شهر و روستا از نظرگاه‌های متفاوتی از جمله مسائل اقتصادی با یکدیگر تفاوت‌های فاحش دارند. توضیح آن‌که، در حالی که زندگی شهری متکی بر تنوع تخصص‌هاست، که همین ویژگی و تقسیم کار در میان مردم موجب پیدایش مشاغل گوناگون است، اجتماعات روستایی از حیث تقسیم کار، در سطح پایین‌تری نسبت به مناطق شهری قرار دارند (کی‌نیا، ۱۴۰۱، ص. ۱۲۰). در حقیقت، تنوع پایین مشاغل اقتصادی روستایی و وابستگی اقتصادی بسیاری از آن‌ها به کشاورزی و دامداری و بهره‌برداری از منابع طبیعی (Jobs et al., 2001, p. 5)، زندگی روزمره ساکنان را به محیط طبیعی وابسته ساخته است؛ بنابراین، اهالی روستا همواره ارتباط مستقیمی با آن دارند (Eman & Bulovec, 2021, p. 43). بدیهی است که ایجاد هر گونه اختلال در منابع طبیعی مانند کمبود آب،

زمین و فشار اقتصادی ناشی از آن می تواند منجر به کاهش درآمد آن ها شود و گاه زمینه ارتکاب جرم را فراهم آورد.

در حالی که احتمالاً برخی، وجود فشار ناشی از مشکلات اقتصادی در مناطق روستایی را با نظریات جریان اصلی مانند فشار مرئین منطبق نمایند، اما با اندکی دقت، متوجه تفاوت های ارزشی و اهدافی در روستاها خواهیم شد. از آنجاکه در مناطق روستایی ارزش های معیشتی و حیثیتی ارجحیت دارند، بسیاری از جرائم نیز ناشی از فشارهای معیشتی و ضعف در ساختار محیطی ارتکاب می یابند. بنابراین جاه طلبی و ثروت اندوزی در روستا به عنوان آخرین ارزش تلقی می شود.

یکی دیگر از نظریات مرتبط با کارکرد اقتصادی جوامع، نظریه فرصت های افتراقی ریچارد کلورد و لوید اُهلین^۷ است که به موجب آن، برخی افراد که قادر به دسترسی به فرصت های قانونی نیستند، به دنبال فرصت های غیرقانونی می روند تا نیازها و خواسته های خود را برآورده نمایند (پاک نهاد، ۱۴۰۰، ص. ۱۶۶). لذا این نظریه بزهکاری را نتیجه دسترسی به فرصت های نامشروع می داند، درحالی که بزهکاری روستایی ناشی از فراوانی فرصت های نامشروع نیست، بلکه نتیجه کمبود منابع حیاتی و فشار معیشتی است. بنابراین، هدف از ارتکاب جرم در این مناطق، کسب سود بیشتر نیست، بلکه باید آن را در حفظ و تأمین حداقل های معیشتی جست. بنابراین، فرض اساسی نظریه فرصت، مبنی بر انتخاب میان مسیر مشروع و نامشروع با بافتار روستایی چندان منطبق نیست.

۲-۲. ساختار هنجاری- فرهنگی

در حالی که پراکندگی و کثرت و اختلاف منابع، رقابت و سبقت و سرعت و خودخواهی از مظاهر زندگی شهری و جوامع ثانوی صنعتی است، یکپارچگی و وحدت و هدف مشترک و صفا و یکرنگی و همکاری از مظاهر زندگی روستاییان و جوامع اولیه است (کی نیا، ۱۴۰۱، ص. ۱۲۰). روستاییان در سراسر جهان اصولاً وابسته به سنت ها، آیین ها و باورهای بومی اند و این عوامل نقش بسیار مهمی در انسجام ساختار فرهنگی آن ها ایفا می نماید. توضیح آن که، اهالی روستا معمولاً به باورها و هنجارهای بومی- سنتی بسیار پایبندند. این وابستگی گاه حتی منجر به مقاومت در برابر ایجاد تغییر در هنجارهای مرسوم می گردد (Peterson, 2024, p. 4). احترام به هنجارهای نهادینه شده همراه

7. Lloyd E. Ohlin

با تعصب نسبت به آن‌ها، حتی قوانین را در نظر آن‌ها کم‌ارزش تلقی کرده است، تا اندازه‌ای که گاه از اجرای قانون نیز ممانعت می‌نمایند. مواردی مانند حفر غیرمجاز چاه آب، شکار غیرقانونی و سایر تخلفات زیست‌محیطی را تحت پوشش همین باورها و توجیهات فرهنگی می‌توان تبیین نمود (Ceccato, 2025, p. 385).

برخی دیگر از مؤلفه‌های ساختار فرهنگی نیز نقش قابل توجهی در وقوع پدیده مجرمانه در جوامع روستایی دارند. برای مثال، در حالی که مطالعات متعدد، پیوندهای اجتماعی ضعیف را عامل تمایل افراد به ارتکاب جرم شناسایی می‌کنند، برخی از پژوهش‌ها وجود پیوندهای اجتماعی قوی را عامل افزایش جرم معرفی کرده‌اند. برای مثال، مواردی مانند خشونت علیه اشخاص آسیب‌پذیر (زنان) یا تخلفات زیست‌محیطی را می‌توان در عملکرد فرهنگ روستایی جست‌وجو نمود (Ceccato, 2025, p. 384).

آنچه نظریات مرتبط با ساختارهای هنجاری فرهنگی مانند نظریه کنترل اجتماعی هیرشی را با مناطق روستایی چالش‌ساز می‌نماید، ارتباط قوی میان اعضای جامعه است، بدین توضیح که به موجب این نظریه، احتمال بزهکاری درباره افرادی که دارای پیوندها یا همبستگی‌های شدید با گروه‌های اجتماعی مانند خانواده، مدرسه و همسالان هستند، کمتر است. در حقیقت، از منظر هیرشی، ۴ عامل «دلبستگی، پایبندی، درآمیختگی، باور» فرد را از قانون‌شکنی باز می‌دارد (رایجیان اصلی، ۱۴۰۲، ص. ۳۵۹).

از این منظر، کنترل اجتماعی ناشی از پیوندهای اجتماعی عاملی مهم در بازدارندگی تلقی شده است، در صورتی که در روستا وجود همین پیوندهای قوی اجتماعی، گاه در مشروع تلقی نمودن ارتکاب جرم نقش مهمی ایفا می‌نماید. برای مثال، مواردی مانند نزاع قومی یا قتل‌های ناموسی از این دسته‌اند. از این رو، اتفاقاً همین موضوع کنترل اجتماعی را از کارکرد بازدارنده خارج می‌کند و به عامل تشدیدکننده بزه تبدیل می‌نماید.

۲-۳. ساختار همبستگی اجتماعی

اهالی روستا اصولاً یکدیگر را می‌شناسند و روابطشان محترمانه، صمیمانه و توأم با خلوص و صفا و یکرنگی است و نسبت به همزیستی با یکدیگر شوق و علاقه ابراز می‌کنند. بنابراین، هیچ کس در روستایش غریب نیست و مردم روستایی متجانس‌تر و همانندتر از شهرنشینان هستند. محافظه‌کاری،

سنت گرایی و عدول نکردن از رسوم و سنت ها، اعتقاد به قضا و قدر از ویژگی های جوامع روستایی است (کی نیا، ۱۴۰۱، ص. ۱۲۰).

بنابراین، یکی از شاخصه های اصلی ساختار اجتماعی روستایی، وجود ارتباطات اجتماعی عمیق میان اهالی است. اما تعامل اجتماعی در محیط های شهری نسبتاً محدود است و افراد عموماً تمایل کمتری به برقراری ارتباط با دیگران دارند و ناآشنایی با همسایگان همراه با ارتباطات محدود نیز باعث کاهش احساس همبستگی می شود (Eman & Bulovec, 2021, p. 43). بالعکس، روستایی ها اساساً یکدیگر را می شناسند، روابط نزدیک خود را حفظ می کنند و به هنجارهای اجتماعی مشترک پایبندند. آن ها هویت مشترک و اجدادی شان را به نسل های بعد از خود منتقل کرده اند که در مجموع، آن ها را بسیار مهم می دانند (Jobes et al., 2001, p. 5). می توان ادعا کرد که این خویشاوندی عمیق و ارتباطات اجتماعی اعتماد متقابل و نظارت اجتماعی را در حوزه های مختلف در میان اعضای جامعه تقویت می کند. اما گاه نیز همین انسجام اجتماعی می تواند منجر به تشدید یا کاهش بزهکاری شود (Peterson, 2024, p. 1). برای مثال، ارتباطات قوی میان خانواده های روستایی گاهی بزه دیده را از طرح شکایت منصرف می سازد و به انتقام گیری شخصی تشویق می کند.

در حالی که یکی از محورهای اساسی در نظریه های جریان اصلی و ریشه های آن در اندیشه های دورکهایم آن است که وجود پیوندهای عمیق اجتماعی میان اعضای جامعه، از گرایش به بزهکاری جلوگیری می نماید. با این حال همین کارکرد، گاه در مناطق روستایی دارای عملکرد معکوس است. به عقیده دورکهایم، وجدان جمعی و ارزش های مشترک در جوامع سنتی موجب انسجام و نظم می شود. در حالی که در بسیاری از روستاهای ایران، همین وجدان جمعی و همبستگی مکانیکی، گاه منجر به محدودیت در آزادی فرد، فشار برای تبعیت از عرف سنتی و مشروعیت بخشی به خشونت و نزاع قومی می شود. بنابراین همان عامل همبستگی که در نظریه های جریان اصلی ضامن نظم اجتماعی فرض می شود، در شرایط خاص روستایی می تواند منجر به تولید جرم و تضییع عدالت گردد.

۲-۴. ساختار زیست محیطی و جغرافیایی

انسان و محیط زیست از دیرباز با یکدیگر عجین اند، به نحوی که اقدامات بشر بر محیط زیست مباحث جدیدی را وارد حقوق نموده است (انصاریان، ۱۳۹۸، ص. ۹). روستا عرصه زندگی مرتبط با

طبیعت است و در آن روستاییان بیشترین ارتباط را با محیط طبیعی اطراف خود دارند. بنابراین تمام فعالیت‌های آن‌ها بر محیط زیست پیرامونی تأثیرگذار است (سجاسی قیداری؛ فعالی جلالی، ۱۳۹۶، ص. ۴۶)، درحالی‌که در محیط‌های شهری، دسترسی چندان راحتی به محیط طبیعی وجود ندارد. نظریه پردازان جریان اصلی نیز از توجه به مباحث محیط‌زیستی غافل بوده‌اند. آنچه بیشتر مورد توجه نظریه‌پردازان قرار گرفته است فعالیت‌های روزمره و انتخاب‌های عقلانی محور بزهکاران بوده است.

نظریه انتخاب عقلانی که توسط رونالد کلارک و دِریک کرنیش^۸ مطرح شد، مبتنی بر این فرض است که انسان‌های عاقل زمانی تصمیم به انتخاب رفتار مجرمانه به جای رفتار غیرمجرمانه خواهند گرفت که منافع خاص جرم (منافع منهای هزینه‌ها) بیشتر از منافع خاص اعمال غیرمجرمانه باشد (رحیمی‌نژاد، ۱۳۹۷، ص. ۱۰۶). در نظریه‌های انتخاب عقلانی یا فرصت فرض بر این است که بزهکار فرصت‌های شهری را بازایی می‌کند (مثلاً سرقت از مغازه، خودرو یا بانک)، درحالی‌که در مناطق روستایی، منابع طبیعی و زمین اصلی‌ترین موضوع منازعه و ارتکاب جرم هستند.

کوهن و فلسون نیز در نظریه فعالیت روزمره در تبیین جرائم شهری، بر سر عنصر وجود یک مجرم با انگیزه، توانایی ارتکاب جرم، یک هدف یا قربانی مناسب و نبود نگهداری که بتواند از وقوع آن‌ها جلوگیری کند تأکید می‌نمایند (Newburn, 2017, p. 305).

به‌رغم این‌که با تکیه بر این نظریات می‌توان به تبیین جرائم مالی از قبیل سرقت از مزارع روستایی پرداخت، چراکه این جرائم علی‌الاصول به دلیل شرایط اقتصادی و محاسبه هزینه - فایده ارتکاب می‌یابند، با این حال، با استفاده از این نظریه نمی‌توان جرائم زیست محیطی (مانند تصرف منابع طبیعی، تغییر کاربری اراضی) و یا جرائم خشونت‌آمیز و اختلافات محلی و قومی را تبیین نمود. در حقیقت، ریشه این مسائل را می‌بایست در ساختار فرهنگی و تفکرات سنتی مردم که اصولاً این مسائل را حق مشروع خود تلقی می‌نمایند جست‌وجو نمود.

با شناسایی ویژگی‌ها و شاخصه‌های ساختاری مناطق روستایی، باید به بررسی اقسام بزهکاری در مناطق روستایی پرداخت. آنچه در بخش پیشین درباره ساختار مناطق روستایی بررسی شد،

8. Clarke, Ronald & D.B Cornish

در حقیقت، بستر و زمینه ای برای درک بهتر الگوهای بزهکاری در این جوامع است. لذا در ادامه، به تفسیر برخی از انواع گونه های بزهکاری در مناطق روستایی ایران خواهیم پرداخت.

۳. گونه شناسی بزهکاری در روستاهای ایران

به طور کلی نباید انکار کرد که گونه های جرائم شهری و روستایی تا حدودی متفاوت اند. در شهرها دزدی با شکستن حرز، خیانت در امانت، کلاهبرداری، اخفاء، جیب بری، سقط جنین، و فحشا بیش از سایر جرائم دیده می شود. اما در روستا ارتکاب جرائمی مانند ضرب و جرح و سرقت غلبه دارد. طرق ارتکاب جرم و وسایلی که به کار برده می شود نیز در شهر و روستا متفاوت اند: قتل در شهرها با سلاح گرم و چاقوی ضامن دار و پنجه بوکس، و در روستاها با سلاح سرد از قبیل داس، تبر، بیل و کلنگ و چوب و گاهی با تفنگ شکاری صورت می گیرد. دزدی در شهرها از طریق جیب بری و حمله های مسلحانه به بانک ها و دستبرد به خانه ها و مغازه ها، و در روستاها به شکل بردن محصول و گاو و گوسفند و امثال آن روی می دهد (کی نیا، ۱۴۰۱، ص. ۱۰۴). در ادبیات بین المللی جرم شناسی روستایی، تلاش هایی برای طبقه بندی بزهکاری های واقع شده در مناطق روستایی بر اساس نوع فعالیت اقتصادی، پیوند با محیط طبیعی و ویژگی های ساختاری جوامع روستایی صورت گرفته است (see: Abrahm & Ceccato, 2020, p. 251; Ceccato, 2025, p. 385). در این پژوهش نیز تقسیم بندی ارائه شده با الهام از همین رویکرد و منطبق با شرایط اجتماعی، اقتصادی و امنیتی روستاهای ایران صورت گرفته است، به طوری که جرائم روستایی را به دو دسته کلی «جرائم ویژه روستایی» و «جرائم در مناطق روستایی (یا جرائم عمومی)» تقسیم نموده ایم.

۳-۱. جرائم ویژه روستایی

این دسته شامل جرائم علیه محیط زیست، سرقت از مزارع و مواردی از این قبیل است. در حقیقت، منشأ ارتکاب این قسم از جرائم روستایی را در ویژگی های محیطی، معیشتی و فرهنگی این مناطق باید جست و جو نمود.

۳-۱-۱. جرائم علیه محیط زیست

پیوند عمیق زندگی روستایی با محیط زیست و منابع طبیعی، بخشی از فعالیت های روزانه اهالی روستاست که زمینه ساز بروز آسیب های جدی به منابع طبیعی خواهد بود. در این میان، آسیب های

روستاییان به طبیعت را می‌توان در قالب «جرائم عامه‌پسند»^۹ قرار داد. این دسته از جرائم به اعمالی اشاره دارند که از منظر بومی و محلی، از جمله حقوق مشروع آن‌ها شناخته می‌شوند. این در حالی است که همین رفتارها در چارچوب قوانین رسمی دارای وصف مجرمانه‌اند. بسیاری از این اقدامات که منتهی به تخریب محیط زیست می‌شوند را تحت تأثیر فشارهای معیشتی و در قالب توجیهات فرهنگی و عرفی می‌توان تبیین نمود (Abraham & Ceccato, 2020, p. 261)، این در حالی است که نظریات جریان اصلی اصولاً به این قسم از اقسام بزهکاری، به این دلیل که دسترسی مردم به منابع طبیعی محدود بوده یا بروز آسیب برای آن‌ها دغدغه محسوب نمی‌شده است، توجه نداشته‌اند.

۳-۱-۱-۱. تخریب جنگل‌ها و مراتع ملی

جنگل‌ها و مراتع بخشی از منابع طبیعی ملی محسوب می‌شوند که مطابق قانون اساسی و سایر قوانین متعلق به عموم شناخته شده و حکومت اسلامی به عنوان نماینده جامعه مسئول حفاظت و بهره‌برداری از آن‌هاست (اصل ۴۵ و ۵۰ ق. اساسی). به طور کلی، تخریب جنگل‌ها و مراتع پیامدهای محیطی و اجتماعی گسترده‌ای دارد. این اقدامات نه تنها به نابودی پوشش گیاهی منجر می‌شود، بلکه با برهم زدن تعادل اکوسیستم، فرسایش خاک، کاهش منابع آبی زیرزمینی و تهدید حیات وحش، آسیب‌های جدی و جبران‌ناپذیری به محیط زیست خواهد زد. معیشت اقتصادی روستاییان و درآمد حاصل از فروش چوب، نیاز به سوخت، کمبود آگاهی زیست محیطی، کمبود نیروهای حفاظتی، و مواردی از این دست را می‌توان از عوامل دخیل در این پدیده شناسایی کرد.

۳-۱-۱-۲. تغییر کاربری اراضی

تغییر کاربری هر گونه اقدامی را شامل می‌شود که مانع از بهره‌برداری و استمرار کشاورزی، زراعی و استفاده از باغ‌ها شود. این اقدام می‌تواند در قالب ایجاد بنا، برداشتن یا افزایش شن و ماسه انجام گیرد که بنابه تشخیص وزارت کشاورزی تغییر کاربری محسوب می‌شود (کشاورز، ۱۳۹۹، ص. ۹۴). به بیان دیگر، تغییر کاربری اراضی به معنای استفاده از زمین‌های کشاورزی، مرتعی یا جنگلی در مصارفی غیر از کاربری اصلی آن‌هاست.

یافته‌های میدانی در برخی مناطق روستایی از جمله استان کرمان نشان می‌دهد که عواملی مانند مهاجرت روستاییان به شهرها، افزایش جمعیت، نیاز به مسکن و مشکلات اقتصادی

منجر به تغییر کاربری زمین شده است. این موضوع به تدریج موجب تبدیل اراضی زراعی به کاربری های غیرکشاورزی می شود، که نتیجه اش کاهش محصولات کشاورزی و از بین رفتن تعادل محیط زیست خواهد بود (علوی زاده؛ ایزدی، ۱۴۰۱، ص. ۹۹). کمبود منابع طبیعی باعث می شود تا بسیاری از افراد اقدام به تغییر کاربری، به خصوص به شکل مسکونی یا ساخت ویلا نمایند، تا با اجاره آن به گردشگران تأمین معاش و کسب درآمد نمایند (علوی زاده؛ ایزدی، ۱۴۰۱، ص. ۹۹). بنابراین، کاهش درآمد روستاییان از کشاورزی و دامداری، افزایش قیمت زمین، کمبود زمین برای مسکن، و مهاجرت معکوس از عواملی است که تقاضا را برای تغییر کاربری افزایش می دهد.

۳-۱-۱-۳. شکار غیرمجاز

هر نوع فعالیت علیه گونه های جانوری وحشی بدون مجوز که می تواند انقراض محلی گونه های متنوع را به دنبال داشته باشد، شکار غیرمجاز است (اشرف زاده؛ مرادی، ۱۳۹۶، ص. ۱۰). گزارش های رسمی نشان می دهد که در برخی از استان ها شکار غیرمجاز پرندگان سهم بالایی از شکار را به خود اختصاص می دهد. بر اساس داده ها حدود ۷۰٪ از شکارچیان روستایی استان مازندران فاقد مجوز رسمی بوده اند (میرمحمدتبار و همکاران، ۱۳۹۷، ص. ۳۹). این آمار با توجه به بالا بودن رقم سیاه بزهکاری، نشانگر گستردگی موضوع در منطقه و آسیب به محیط زیست است. از مهم ترین دلایل وقوع جرائم صید و شکار غیرمجاز در استان های شمالی مانند مازندران و گلستان، ضعف نظارت، و محدودیت نیروهای حفاظت و در استان مازندران نیاز مفرط به گوشت عنوان شده است. البته سایر دلایل وقوع جرم نظیر عدم اطلاع از قوانین و مقررات در سطح بالاتری قرار دارد (قاسمی؛ کلتی، ۱۳۸۹، ص. ۳۹۲). سایر عوامل ارتکاب این موضوع را می توان در مواردی مانند تفریح و سرگرمی، تهیه غذا، باورهای سنتی، تأمین نیازهای معیشتی، سودجویی جست وجو نمود. در برخی از مناطق نیز این فعالیت ها به دلیل ضعف های نظارتی و کمبود نیروهای محافظتی افزایش می یابد.

۴-۱-۱-۳. چرای غیرمجاز

ارتکاب چرای غیرمجاز علاوه بر تخریب پوشش گیاهی و تهدید حیات وحش، پیامدهایی همچون فرسایش خاک، کاهش منابع آب و نابودی محیط زیست را به دنبال خواهد داشت. همان گونه که امیری لمر و مرادمند جلالی بیان داشته اند می توان مهم ترین مشکل در حوزه منابع طبیعی را بهره برداری بی رویه از جنگل ها و مراتع و عدم رعایت زمان مناسب چرا در مراتع توسط دامداران بیان نمود (امیری لمر و مرادمند جلالی، ۱۳۹۳، ص. ۳۱۷). در مطالعه ای میدانی، مهم ترین عامل

مؤثر در تخریب منابع طبیعی کشور را در مسائل مربوط به دام شامل افزایش تعداد دام، چرای بی‌رویه (چرای زودرس، چرای طولانی، چرای شدید یا خارج از ظرفیت) معرفی شده است (انصاری و همکاران، ۱۳۸۷، ص. ۵۲۱). چرای غیرمجاز در روستاها به علل مختلفی، از جمله خشکسالی‌های فراوان و عدم وجود علوفه برای تعلیف حیوانات، کمبود زمین‌ها و مراتع طبیعی به علت توسعه شهری و کشاورزی، ضعیف بودن مدیریت منابع طبیعی، افزایش تعداد دام‌ها، و ناآگاهی کافی از قوانین مربوط ارتکاب می‌یابد.

۳-۱-۵. آلودگی خاک

خاک به عنوان بستر اصلی حیات بر روی کره زمین و منبع اصلی تأمین غذا یکی از مسائل مهم هر جامعه محسوب شده است که در امنیت غذایی نقش مهمی ایفا می‌کند (بهرمند؛ قنبریان، ۱۳۹۷، ص. ۱۲۶). «آلودگی خاک ناشی از علل مختلفی است که از جمله آن‌ها وجود زباله‌های سخت، تجزیه‌ناپذیر و به کار بردن سموم می‌باشد که در کشاورزی موارد مصرفی زیادی داشته است» (انصاریان، ۱۴۰۳، ص. ۵۱). همچنین فلزات سنگین و مواد سمی آلی شامل کودها و حشره‌کش‌ها از مسائل ویژه آلودگی خاک در اقصی نقاط جهان به شمار می‌رود (کشاورز، ۱۳۹۹، ص. ۸۶).

در مناطق روستایی، دوگانگی جایگاه کشاورزان، آلودگی خاک را چالش برانگیز می‌سازد. آلودگی ناشی از فعالیت صنعتی و دفع غیرقانونی پسماندها توسط کارخانه‌ها آن‌ها را به قربانیان اصلی تخریب محیط زیست تبدیل می‌کند. از سوی دیگر، کشاورزان با ارتکاب اعمالی مانند استفاده بیش از حد سموم کشاورزی، در ایجاد آلودگی خاک نقش مستقیم دارند. این‌ها موضوعاتی است که وجدان جمعی روستایی آن را حق مشروع خود تلقی می‌کند.

۳-۱-۲. جرائم مالی معیشت محور

به طور کلی، ارتکاب جرائم مالی در مناطق روستایی را باید شامل رفتارهایی دانست که هدف مرتکب از ارتکاب آن صرفاً کسب سود و انباشت ثروت نیست، بلکه هدف تأمین حداقل‌های معیشتی و جبران کمبودهای ساختاری حاکم بر این مناطق است. در این راستا همان‌طور که مشاهده شد، در حالی که در تبیین جرائم مالی ارتكابی در بافتار شهری از نظریه‌هایی مانند نظریه فشار و یا فرصت می‌توان بهره برد، اما در مناطق روستایی، جرائم اقتصادی و معیشتی بیش از آن‌که حاصل اهداف فرهنگی و فرصت‌های شهری باشند، در نتیجه فشارهای ساختاری حاکم و

معضلات معیشتی ارتکاب می یابند. بنابراین، کارایی نظریه های فشار و فرصت در تبیین این قسم از جرائم روستایی، دارای محدودیت های جدی به نظر می رسند.

۳-۱-۲-۱. سرقت محصولات کشاورزی و دام

در حالی که در بافتار شهری، ارتکاب سرقت و جرائم با انگیزه مالی عموماً به صورت سازمان یافته با استفاده از فناوری های نوین و به صورت پیچیده ارتکاب می یابند، در بافتار روستایی، سرقت ها عموماً به صورت سرقت های خرد از قبیل سرقت محصولات کشاورزی و دام، سرقت برق، آب و گاه سرقت از منازل است.

با توجه به وابستگی معیشتی روستاییان به فعالیت های کشاورزی و دامداری، سرقت ها غالباً علیه این موضوعات ارتکاب می یابند، به خصوص در برخی از فصول سال، مثلاً در فصل برداشت محصول، فرصت لازم برای ارتکاب سرقت محصولات فراهم است. از سویی دیگر، ابزارآلات کشاورزی مانند بیل، کلنگ، سم پاش و لوله های آبیاری درختان از جمله ابزارهایی اند که اصولاً در زمین های کشاورزی نگهداری می شوند و می توانند مورد اهداف سارقان قرار گیرند. وسعت محل و پراکندگی زمین های کشاورزی، عدم وجود نظارت های انسانی یا الکترونیک، سیل جذابی برای سارقان محسوب می شود. ارتکاب این جرائم پیامدهای اقتصادی و اجتماعی زیادی از جمله از بین رفتن انگیزه کشاورزان یا دامداران به دنبال خواهد داشت که در نهایت، منجر به کاهش تولیدات کشاورزی خواهد شد.

در روستاها سرقت از منازل معمولاً کمتر از سرقت های مرتبط با کشاورزی و دامداری است. با این حال، شرایط معماری و فرهنگ محلی برخی از روستاییان (مانند باز گذاشتن در خانه ها به دلیل تصور وجود امنیت) زمینه ساز ورود افراد غریبه به منازل خواهد بود. در چنین شرایطی امکان وقوع سرقت از منازل، تجاوز به حریم خصوصی و حتی وقوع تجاوز جنسی امری بعید نیست.

۳-۱-۲-۲. استفاده غیرمجاز از آب و برق

از دیگر جلوه های مهم بزهکاری روستایی ایران، بهره برداری غیرقانونی از منابع حیاتی مانند آب و برق است. در مناطق روستایی که کشاورزی عموماً منبع اصلی درآمد محسوب می شود، دسترسی به آب، برای تأمین معاش و ادامه زندگی در روستا امری ضروری است. در سال های اخیر، وجود خشکسالی و کاهش بارندگی در بسیاری از مناطق کشور، منجر به بهره برداری از سفره های

زیرزمینی شده است. کشاورزان با کاهش بارندگی، برای حفاظت از معیشت کشاورزی و دامداری خود، اقدام به حفر غیرمجاز چاه خواهند کرد. این موضوع به مرور زمان، خشک شدن چاه و قنات‌های زیرزمینی، فرسایش خاک و تخریب محیط زیست را در پی خواهد داشت.^{۱۰}

سرقت و استفاده غیرمجاز از آب ممکن است به اشکال مختلفی از جمله دستکاری در کنتور، حفر و بهره‌برداری غیرمجاز از آب، استفاده از آب بدون پرداخت حق انشعاب صورت گیرد. سرقت برق نیز از موضوعات مهم مناطق روستایی است که می‌تواند عملکرد خدمت‌رسانی برق به روستاییان را مشکل ساز نماید. سرقت برق در مناطق روستایی می‌تواند به صورت سرقت تجهیزات و کابل‌های برقی ارتکاب یابد. ریشه‌های چنین موضوعاتی را از منظر جرم‌شناسی می‌بایست در ترکیبی از عوامل ساختاری از قبیل فقر و نابرابری اقتصادی، هزینه‌های فزاینده خدمات انرژی، نبود نظارت کافی و نبود یا کمبود امکانات دسترسی قانونی به منابع جست.

۳-۲. جرائم عمومی

ماهیت این دسته از جرائم مشابه جرائم ارتكابی در بافتار شهری است. اما آنچه ماهیت این جرائم را در بافتار روستایی متمایز می‌سازد، شیوه ارتكاب، انگیزه و پیامدهای آن‌هاست. مواردی مانند جرم قتل و جرائم مرتبط با مواد مخدر، از این دسته‌اند (Ceccato, 2025, p. 385).

چنان‌که در برخی نظریه‌های جرم‌شناسی دیده شد، غالباً نبود انسجام اجتماعی را عامل مهم ارتكاب جرم قلمداد نموده‌اند، با این حال، در جوامع روستایی پیوندهای عمیق اجتماعی میان اقوام گاه نقش بازدارنده دارد و گاه خود عاملی در مشروعیت بخشی به خشونت شناخته می‌شود. در این میان، نظریه‌هایی مانند بی‌سازمانی اجتماعی یا کنترل اجتماعی هیرشی، در تبیین این تناقض ناتوان‌اند. همچنین چارچوب‌های نظری تئوری فشار یا فرصت نیز به دلیل فرهنگی بودن ریشه بسیاری از آن‌ها عموماً فاقد کارایی به نظر می‌رسند.

۳-۲-۱. قتل‌های ناشی از تعارضات محلی

اگرچه بسیاری از افراد ممکن است جرائم کشاورزی را جرم اصلی ارتكابی در مناطق روستایی در نظر بگیرند، اما همان‌طور که از بارکلی (۲۰۱۶) نقل شده است «خشونت‌های بین فردی از قبیل ضرب و جرح تا قتل، همانند هر مکان جغرافیایی دیگر، در مناطق روستایی نیز ارتكاب می‌یابند»

۱۰. طبق آمار وزارت نیرو، حدود یک میلیون حلقه چاه در کشور وجود دارد که حدود ۵۰۰ هزار حلقه آن غیرمجاز است. در این میان، ۳۸۰ شهر و ۹۲۰۰ روستا در کشور در معرض فرونشست‌اند (برای این گزارش نک: انصاری، ۱۴۰۳، ۲۱. آبان در خبرگزاری تسنیم)،

(see: Hale & Harkness, 2023, p. 4). برای مثال، بر اساس گزارش اف.بی.آی. میزان رسمی خشونت در روستاهای آمریکا از بسیاری از مناطق شهری بیشتر است. در کانادا نیز میزان قتل در روستاها حتی بیش از شهرهای بزرگ یا کوچک است (رایجیان اصلی؛ دانش ناری، ۱۴۰۲، ص. ۱۱۰). همچنین در ایالات متحده در دهه ۱۹۷۰ نرخ بزه دیدگی ناشی از خشونت برای هر ۱۰۰ هزار نفر افراد بالای ۱۲ سال، به ترتیب ۱۵۶۸ مورد در مناطق شهری، ۹۲۴ مورد در مناطق حومه ای و ۷۹۳ نفر در مناطق روستایی بوده است (Abraham & Ceccato, 2020, p. 258). به هر جهت، این میزان نیز برای مناطقی که همواره عاری از جرم تصور می شوند رقم بالایی را نشان می دهد.

ارتکاب قتل عمد در مناطق کوچک روستایی عموماً بازتابی از ویژگی های اجتماعی - فرهنگی خاص این مناطق است که آثار قابل توجهی دارد. هرچند به طور کلی، همواره میزان ارتکاب قتل در روستاها پایین تر از شهرها عنوان می شود، اما یافته ها حاکی از بالا بودن این میزان در برخی مناطق روستایی است. «نتایج تحقیقات در سطح استان فارس در بین سال های ۱۳۸۳ تا ۱۳۸۵ نشان می دهد که ۷۱۵ فقره قتل عمد ارتکاب یافته که از میان این آمار، ۲۶۴ فقره آن در سطح روستاهای این استان ارتکاب یافته است» (اشرافی، ۱۳۹۱، ص. ۱۱۶). در حالی که انگیزه ارتکاب قتل در بافتار شهری را اصولاً ناشی از اختلافات تجاری و مالی، جرائم سازمان یافته، و اختلالات روانی می توان دانست، اما در بافتار روستایی ایران، ارتکاب قتل اصولاً ناشی از اختلافات شخصی و خانوادگی بر سر منابع طبیعی و محدود همچون زمین و آب، و مسائل ناموسی است. سنت های فرهنگی همچون «خون بس» در میان برخی اقوام روستایی ایران (خان محمدی؛ احسانی، ۱۳۹۷، ص. ۱۵۰) و انتقام جویی های تلافی جویانه را نیز نباید نادیده گرفت، که نتایج اجتماعی و روانی آن، امنیت همان روستا و حتی روستاهای اطراف را به مدت طولانی مختل خواهد ساخت.

۳-۲. نزاع قومی و ضرب و جرح

انگیزه و نتایج جرائمی مانند قتل و ضرب و جرح در مناطق روستایی می تواند بسیار به هم نزدیک باشد. با این حال، از حیث آماری، ارتکاب ضرب و جرح رایج تر به نظر می رسد. دسترسی آسان به ابزارهایی مانند چاقو، سنگ، داس، بیل و کلنگ و سایر وسایل کشاورزی و استفاده از آن ها در اختلافات خانوادگی و نزاع های قبیله ای، وقوع آن را تسهیل خواهد نمود. تمایل به حل و فصل غیررسمی اختلافات شخصی و خانوادگی موجب می شود تا افراد از شیوه های انتقام جویانه برای

پاسخ به نزاع بهره برند. این شیوه از انتقام جویی، یک چرخه خشونت را ایجاد خواهد نمود که گاه می‌تواند تا مدت طولانی آرامش آن روستا و حتی روستاهای اطراف را آشفته نماید. به طور کلی، یکی از عوامل اصلی ایجاد خشونت در مناطق روستایی ایران را می‌توان در نگهداری سلاح توسط ساکنان بیان نمود. در بسیاری از مناطق روستایی، فرهنگ مالکیت و استفاده از سلاح گرم برای شکار یا دفاع شخصی رایج است. اگرچه این موضوع می‌تواند در منظر افراد به عنوان عامل بازدارنده عمل نماید، اما همین موضوع گاه زمینه ساز برخی جرائم خاص مانند درگیری‌های منجر به خشونت می‌گردد (Ceccato, 2025, p.384). شرایط خاص جغرافیایی برخی روستاهای مرزی، وجود اختلافات قومی، ارزش تلقی شدن داشتن اسلحه، حس خودبرتربینی میان برخی اقوام، حفاظت از خود یا دام‌ها، تفریح و شکار، باور به غیرمؤثر بودن حضور نهادهای رسمی، و نبود نظارت‌های رسمی زمینه را برای تهیه و قاچاق سلاح فراهم نموده است.

۳-۲-۳. جرائم مرتبط با قاچاق و مواد مخدر

مطالعات نشان می‌دهند که پدیده قاچاق در بسیاری از روستاهای مرزی ایران، با توجه به شرایط خاص جغرافیایی و اقتصادی، امری رایج است. قاچاق کالا امنیت اقتصادی یک کشور را به خطر می‌اندازد و از جمله پدیده‌های پیچیده اقتصادی و اجتماعی است (شرفی و همکاران، ۱۳۹۹، ص. ۶۴).

۳-۲-۳-۱. قاچاق کالا

قاچاق کالا پدیده‌ای است که هم‌زمان با شکل‌گیری نظام‌های اقتصادی مطرح شده و به تدریج در نظام‌های حقوقی مختلف مورد توجه قانون‌گذاران قرار گرفته است. در حقیقت، دولت‌ها در این راستا با شناسایی قاچاق به عنوان یک رفتار مخل اقتصادی، سیاست‌های تقنینی متنوعی برای مقابله با آن به کار گرفته‌اند (ابراهیمی؛ دانش، ۱۳۹۸، ص. ۲۸۲). با وجود این رویکردهای تقنینی و تأکید بر جرم‌انگاری قاچاق کالا به منظور حفظ نظم، سطح ارتکاب این رفتار در مناطق روستایی و مرزی نشان می‌دهد که ریشه ارتکاب قاچاق در این مناطق را می‌بایست در فقر ساختاری، بیکاری مزمن و فقدان فرصت‌های مشروع جست‌وجو نمود. مطالعات نیز در این خصوص نشان می‌دهد که «مرتکبین قاچاق اغلب خود را قربانی نقش حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی (مانند حق بر انتخاب آزادانه کار با امکانات مناسب، حق بر مزد منصفانه، حق بر رفاه،

استراحت، تفریح) می دانند». بنابراین، مرتکبان این اعمال را نوعی فعالیت اقتصادی و در جهت بقا تلقی می نمایند (ابراهیمی، ۱۳۹۵، ص. ۱۴۳).

بنابر یافته های میدانی، قاچاق کالا در برخی روستاهای مرزی یکی از رفتارهای مجرمانه شایع است. برخی مناطق با توجه به موقعیت مکانی و نزدیکی به کشورهای حوزه خلیج فارس، به کانون های اصلی قاچاق کالا تبدیل شده اند. برای مثال، روستاهای ده شیخ، چاه شیخ و کره موی (به عنوان مناطق تجاری ده شیخ) در جنوب استان فارس و روستاهای گچین، مغ احمد پایین و مغ احمد بالا در استان هرمزگان، با توجه به دسترسی آسان به مسیرهای غربی رسمی، به عنوان نقاط پرخطر در قاچاق کالا محسوب می شوند (عنابستانی؛ نامدار، ۱۳۹۶، ص. ۲۱۲). در روستاهای این مناطق به دلیل وضعیت نامناسب کشاورزی و دامداری، گرایش به قاچاق کالا به عنوان تنها راه کسب درآمد، در حال افزایش است (عنابستانی؛ نامدار، ۱۳۹۶، ص. ۲۱۵). همچنین در پژوهشی دیگر در بخش های خاو و میرآباد واقع در غرب شهرستان مریوان استان کردستان نشان می دهد که قاچاق کالا در این مناطق به دلیل همجواری با کشور عراق و موقعیت مرزی خود، به میزان بالایی رایج است (حدود ۷۰/۷۸ درصد افراد) (کهنه پوشی؛ جلالیان، ۱۳۹۲، ص. ۶۹).

۳-۲-۳. قاچاق و نگهداری اسلحه غیرمجاز

یکی از جلوه های خاص بزهکاری در برخی مناطق روستایی ایران، به ویژه در نواحی مرزی، قاچاق و نگهداری سلاح غیرمجاز است. وجود اسلحه های غیرمجاز در دست اشخاص عادی می تواند آثار اجتماعی و حقوقی گسترده ای داشته باشد.

یکی از عوامل مشوق افراد به تهیه اسلحه، احساس ناامنی است. در برخی مناطق، گستردگی حوزه جغرافیایی و عدم پوشش نیروهای دولتی و انتظامی باعث می شود تا مجرمان مسلح از این خلأها استفاده نمایند و با ایجاد نگرانی در ساکنان، آنان را به تهیه سلاح وادارند (اسدی فرد؛ نوروزی، ۱۴۰۲، ص. ۲۳). عوامل متعددی در خصوص علت وجود اسلحه غیرمجاز در شهرها بیان شده است، اما به نظر می رسد در روستاهای ایران علت تهیه و وجود اسلحه غیرمجاز در دست افراد عادی، مسائلی از این قبیل باشد: وجود اختلافات قومی و قبیله ای، ارزش تلقی شدن داشتن اسلحه، حس خودبرتربینی میان سایر اقوام، حفاظت از خود یا احشام و دام هایشان، ابزاری برای تفریح و شکار، و باور به غیرمؤثر بودن حضور نهادهای رسمی و انتظامی.

۳-۳-۲-۳. تولید و سوء مصرف مواد مخدر و الکل

در نواحی روستایی ایران، مصرف مواد مخدر سابقه‌ای طولانی دارد که پیش‌تر برای درمان بیماری‌ها تجویز می‌شد و امروزه نیز در مناطق روستایی دورافتاده همچنان به قوت خود باقی است (مطیعی و همکاران، ۱۳۹۲، ص. ۶۶). یافته‌های میدانی نشان می‌دهند که روند گسترش اعتیاد در مناطق روستایی به مراتب سریع‌تر از مناطق شهری بوده است. برای مثال، میزان وابستگی به مواد مخدر در روستاهای آذربایجان غربی، بیش از تصور برآورد شده است. بررسی‌های صورت‌گرفته در فاصله سال‌های ۱۳۸۶ تا ۱۳۹۴ نشان می‌دهند که نسبت افراد درگیر مصرف مواد مخدر در این استان، کمتر از یک دهه از حدود ۲/۶٪ به بیش از ۹/۷٪ افزایش یافته است. این آمار بیانگر افزایش فرایند اعتیاد و آسیب‌پذیری بالای جوامع روستایی در برابر مواد مخدر است (فتح‌اللهی؛ ایمانی جاجرودی، ۱۴۰۱، ص. ۳۵۸). تولید و مصرف مواد مخدر در روستاها پیامدهای اجتماعی و حقوقی گسترده‌ای خواهد داشت. آسیب به ساختار خانواده، افزایش خشونت، ارتکاب جرائمی مانند سرقت، نزاع و مواردی از این دست از نتایج مصرف الکل و مواد مخدر خواهند بود. تفریح و لذت‌جویی، دسترسی آسان به مواد مخدر، بیکاری، کمبود امکانات تفریحی، استفاده دارویی از مواد مخدر و مشروبات الکلی، شرایط اقلیمی مناسب برای تولید و عدم وجود نظارت رسمی بر محصولات، در تولید و مصرف آن‌ها در میان ساکنان نقش دارند.

با این توضیحات باید بیان داشت که اساساً نظریه‌های جریان اصلی جرم‌شناسی در محیط شهری و برای تأمین نیازهای آن جوامع شکل گرفته‌اند. بنابراین، شرایط محیطی، اقتصادی، فرهنگی و ویژه مناطق روستایی ایران، مانع از انطباق نظریه‌های جرم‌شناسی جریان اصلی با گونه‌های مختلف بزهکاری در این مناطق است. در حقیقت، این نظریات قادر به درک ماهیت ساختاری و جمعی جرائم روستایی به‌ویژه اقتصادی و زیست محیطی نیستند.

نتیجه‌گیری

ویژگی‌های منحصربه‌فرد معیشتی، فرهنگی و اجتماعی، جوامع روستایی را از بافتار شهری متمایز می‌سازند. وابستگی به منابع طبیعی، پیوندهای عمیق اجتماعی و پایبندی به باورهای فرهنگی ریشه در این ویژگی‌ها دارد. این مؤلفه‌ها گاه انسجام اجتماعی و هویت روستایی را تقویت کرده‌اند و گاه نیز خود عامل محرک ارتکاب جرم محسوب می‌شوند.

پژوهش حاضر نشان داد که این متغیرها در نظریات جرم شناسی جریان اصلی مورد توجه نظریه پردازان نبوده و این نظریات در پاسخ به نیازهای جوامع صنعتی شکل گرفته اند. نظریات جرم شناسی جریان اصلی از قبیل مکتب شیکاگو، نظریه بی سازمانی اجتماعی، پنجره های شکسته، تعارض فرهنگی، بی هنجاری بر متغیرهایی مانند تراکم جمعیت، تنوع فرهنگی، ضعف نظارت های اجتماعی، ساختار طبقاتی، بی سازمانی اجتماعی متمرکزند، درحالی که بافتار روستایی با ویژگی هایی از قبیل کم بودن جمعیت، انسجام فرهنگی، نظارت اجتماعی عمیق و تعصبات فرهنگی بیشتر گره خورده اند. در نتیجه کاربرد این نظریه ها برای تفسیر بزهکاری روستایی کافی نیست و فقط برخی جنبه های آن را آشکار می سازند. از سویی دیگر، هر یک از نظریه های گفته شده، برای تبیین برخی انواع بزهکاری از قبیل جرائم سازمان یافته، خشونت های خیابانی، جرائم پیچیده مالی شهری طراحی شده اند، درحالی که در مناطق روستایی ایران، شرایط برای ارتکاب جرائم علیه محیط زیست، خشونت های طایفه ای، قاچاق و تولیدات مرتبط با مواد مخدر و الکل بیش از سایر جرائم فراهم است.

یکی از عوامل ارتکاب جرائم علیه محیط زیست را باید در وابستگی های اقتصادی روستاییان به محیط طبیعی معرفی کرد. با کاهش وابستگی (از طریق ایجاد مشاغل جایگزین کشاورزی و دامداری)، تا حدود زیادی روستاییان از آسیب به آن دور می شوند. از سویی، نا آگاهی و بی سواد و عدم توجه به پیامدهای اقدامات مخرب، از عوامل دیگر ارتکاب این گونه اقدامات است. لذا آگاهی بخشی و برگزاری کلاس های آموزشی به زبان ساده با استفاده از متخصصان می تواند ساکنان را با پیامدهای آسیب به محیط زیست آشنا کند. از آنجا که نظارت های رسمی بر محیط زیست به دلیل شرایط جوی و جاده ای به صورت ثابت ممکن نیست، استفاده از فناوری های نوین، و تشکیل گشت های مشترک میان منابع طبیعی و جامعه محلی می تواند انجام نظارت های مؤثر را ممکن نماید.

بنابر نتایج این پژوهش، نظریه های جریان اصلی جرم شناسی که همواره وابسته به نظریه های شهری غربی اند، در تبیین الگوهای بزهکاری در مناطق روستایی ایران کارآمد نیستند. ارتقای دانش جرم شناسی در مناطق روستایی ایران، مستلزم تدوین یک چارچوب نظری بومی و مستقل است. لازمه چنین چارچوب نظری نیز درک واقعیت های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و ساختاری جوامع روستایی ایران است.

ملاحظات اخلاقی

حامی مالی

نویسندگان در نگارش مقاله هیچ گونه کمک مالی مشخصی از نهادهای تأمین مالی در بخش های دولتی، تجاری یا غیرانتفاعی دریافت نکرده اند.

مشارکت نویسندگان

نویسندگان در نگارش و پژوهش مقاله مشارکت یکسان داشته اند.

اعلامیه هوش مصنوعی مولد و فناوری های مبتنی بر هوش مصنوعی در فرایند نگارش

در نگارش این مقاله از هیچ هوش مصنوعی استفاده نشده است.

تعارض منافع

نویسندگان این مقاله اعلام می کنند که در نگارش آن هیچ تعارض منافی ندارند.

پیروی از اصول اخلاق پژوهش

نویسندگان از جعل داده ها، تحریف، سرقت علمی و هرگونه سوءرفتار پژوهشی اجتناب کرده و اصول اخلاقی را در انجام و انتشار این پژوهش علمی رعایت نموده اند و این موضوع مورد تأیید همه آنهاست.

بیانیه دسترسی به داده ها

هیچ داده ای در دسترس نیست.

سپاسگزاری

نویسندگان از داوران ناشناس مقاله بابت نظرات سازنده شان سپاسگزاری می کنند.

فهرست منابع

۱. ابراهیمی، شهرام؛ دانش، مصطفی. (۱۳۹۸ش). تحلیل شکلی - ماهوی قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز. *مطالعات حقوق کیفری و جرم شناسی*، ۴۹(۲)، ۲۸۱-۳۰۹. <https://doi.org/10.22059/jq-clcs.2020.273953.1380>
۲. ابراهیمی، شهرام. (۱۳۹۵ش). پیشگیری در قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز مصوب ۱۳۹۲: چرایی، چیستی و چگونگی. *تحقیقات حقوقی*، ۲۰(۷۸)، ۱۳۱-۱۵۲.
۳. اسدی فرد، محمد؛ نوروزی، سعید. (۱۴۰۲ش). بررسی پیامدهای استفاده از سلاح گرم غیرمجاز در امنیت عمومی منطقه مرزی گیلانغرب با رویکرد پیشگیری از جرم. *پژوهشنامه مطالعات مرزی*، ۱۱(۳)، ۴۱-۱۷. <https://doi.org/10.22034/bss.2023.102191>
۴. اشرف زاده، محمدرضا؛ مرادی، اکرم. (۱۳۹۶ش). برآوردی از وضعیت شکار در منطقه حفاظت شده چهل پا، استان خوزستان. *محیط زیست جانوری*، ۹(۴).
۵. اشرافی، ارسلان. (۱۳۹۱ش). بررسی پیمایش بزه قتل عمد در استان فارس (از دیدگاه زمان، مکان و آلت وقوع جرم). *مطالعات پیشگیری از جرم*، ۷(۲۳)، ۱۰۷-۱۲۴. http://cps.jrl.police.ir/article_13568.html
۶. امامی، علی؛ ایمری، امین الله؛ مرادی، عافیه. (۱۳۹۶ش). تأثیر دیوار حیاط بر امنیت خانه های روستایی (نمونه موردی: روستای ایمر محمد، استان گلستان). *مسکن و محیط روستا*، ۳۶(۱۶۰)، ۱۰۳-۱۱۸. <http://jhre.ir/article-1-632-fa.html>
۷. امیری لمر، مسعود؛ مرادمند جلالی، عقیل. (۱۳۹۳ش). بررسی عوامل مؤثر در تخریب منابع طبیعی (مطالعه موردی: حوضه ۹ سفارود). *توسعه پایدار جنگل*، ۱۱(۴)، ۳۰۹-۳۲۰. https://journals.guilan.ac.ir/article_1251.html
۸. انصاری، شینا. (۱۴۰۳، ۲۱ آبان). ۵۰۰۰۰ حلقه چاه غیرمجاز و ورشکستگی آبخوان های ایران. *خبرگزاری تسنیم*. دسترس پذیر در: <https://www.tasnimnews.com/fa/news/1403/08/21/3197588>
۹. انصاری، ناصر؛ سیداخلاقی شال، سیدجعفر؛ قاسمی، محمدحسن. (۱۳۸۷ش). عوامل اجتماعی - اقتصادی مؤثر در تخریب منابع طبیعی کشور و سهم آن ها در تخریب. *تحقیقات مرتع و بیابان ایران*، ۱۵(۴)، ۵۰۸-۵۲۴. https://ijrdr.areeo.ac.ir/article_104402.html
۱۰. انصاریان، مجتبی. (۱۴۰۳ش). *حقوق محیط زیست*. (چ. ۵). تهران: دانشگاه پیام نور.
۱۱. بهره مند، حمید؛ قنبریان، ناصر. (۱۳۹۷ش). تحلیل حقوقی بزه تغییر کاربری از طریق دیوارکشی اراضی زراعی و باغ ها و تأکید بر رویه قضایی. *پژوهش های حقوق جزا و جرم شناسی*، ۶(۱۲)، ۱۲۵-۱۵۱. https://jcl.ac.ir/article_81987.html
۱۲. پاک نهاد، امیر. (۱۴۰۱ش). *اصول جرم شناسی*. (چ. ۱). تهران: میزان.

۱۳. پاک‌نهاد، امیر. (۱۴۰۰ش). **دانشنامه جرم‌شناسی نظری**، (چ. ۱). تهران: میزان.
۱۴. خان محمدی، کریم؛ احسانی، حکیمه. (۱۳۹۷ش). مطالعه انسان‌شناختی پدیده خون‌بس در منطقه سیدون خوزستان. **اسلام و مطالعات اجتماعی**، ۱۶(۱)، ۱۴۰-۱۶۹. <https://doi.org/10.22081/jiss.2018.66171>
۱۵. رایجیان اصلی، مهرداد. (۱۴۰۲ش). **کلیات جرم‌شناسی: محتوا و تحول؛ از دیروز تا امروز**، (چ. ۲). تهران: نگاه معاصر.
۱۶. رایجیان اصلی، مهرداد؛ دانش‌ناری، حمیدرضا. (۱۴۰۲ش). **جرم‌شناسی انتقادی معاصر**، (چ. ۴). تهران: دادگستر.
۱۷. رحیمی‌نژاد، اسمعیل. (۱۳۹۷ش). **جرم‌شناسی**، (چ. هفتم). تبریز: فروزش.
۱۸. رضوانی، محمدرضا؛ زارع، زهرا؛ فرهادی، صامت؛ نیک‌سیرت، مسعود. (۱۳۹۰ش). جغرافیای جرم در نواحی روستایی با تأکید بر سرقت دام در بخش چهاردولی شهرستان قروه. **مطالعات مدیریت انتظامی**، ۱۶(۱)، ۳۸-۶۲. دسترس‌پذیر در: http://pmsq.jrl.police.ir/article_92228.html
۱۹. سجاسی قیداری، حمدالله؛ فعال جلالی، امین. (۱۳۹۶ش). سنجش آگاهی و رفتار زیست‌محیطی روستاییان (مطالعه موردی: دهستان زنگلانلو). **برنامه‌ریزی فضایی (جغرافیا)**، ۸(۱)، ۲۹-۵۰. <https://doi.org/10.22108/sppl.2018.107906.1129>
۲۰. شرفی، حجت‌اله؛ شکور، علی؛ درازهی، یاسمین. (۱۳۹۹ش). تحلیلی بر قاچاق کالا و عوامل مؤثر بر آن در روستاهای شهرستان‌های مرزی سراوان. **برنامه‌ریزی منطقه‌ای**، ۱۰(۳۷)، ۶۳-۷۶. <https://dori.net/dor/20.1001.1.22516735.1399.10.37.5.3>
۲۱. عصاره، عبدالرحمن؛ شامبیانی، هوشنگ. (۱۳۹۲ش). کنش‌های متأثر از محیط و راهبردهای مهار پدیده مجرمانه. **تحقیقات حقوقی بین‌المللی**، ۶(۱۹)، ۷۷-۱۲۷. دسترس‌پذیر در: <https://sanad.iau.ir/Journal/alr/Article/1059524>
۲۲. علوی‌زاده، سید امیرمحمد؛ ایزدی، علی. (۱۴۰۱ش). واکاوی عوامل مؤثر بر تغییر کاربری اراضی کشاورزی و تبدیل آن به باغ و ویلا. مطالعه موردی: روستای سیرج در شهرستان کرمان. **برنامه‌ریزی منطقه‌ای**، ۱۲(۴۶)، ۹۳-۱۱۱. <https://doi.org/10.30495/jzpm.2022.5382>
۲۳. عنابستانی، علی‌اکبر؛ نامدار، محبوبه. (۱۳۹۶ش). مقایسه تطبیقی اثرات قاچاق کالا بر توسعه نواحی روستایی (موردپژوهی: مناطق تجاریده شیخ (فارس) و گچین (هرمزگان)). **پژوهش‌های روستایی**، ۸(۲)، ۲۰۸-۲۲۷. <https://doi.org/10.22059/jrur.2017.62670>
۲۴. فتح‌اللهی، محمدصادق؛ ایمانی جاجرمی، حسین. (۱۴۰۱ش). توسعه ناپایدار و شیوع اعتیاد در روستاها (مورد مطالعه: روستای امام‌زاده شهرستان ارومیه). **اعتیادپژوهی**، ۱۶(۶۵)، ۳۵۵-۳۸۰. <http://dx.doi.org/10.52547/etiadjahohi.16.65.355>
۲۵. قاسمی، ناصر؛ کلتی، حاجی‌مراد. (۱۳۸۹ش). بررسی علل و عوامل ارتکاب جرائم شکار و صید در

استان های مازندران و گلستان و ارائه شیوه های حقوقی کاهش این جرائم. علوم و تکنولوژی

محیط زیست، ۱۶(۱)، ۴۵۱-۴۶۱. دسترس پذیر در: <https://sanad.iau.ir/Journal/jest/Article/839949/FullText>

۲۶. قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۵۸ ش.

۲۷. کشاورز، اسدالله. (۱۳۹۹ ش). بزهکاری سبز؛ جلوه ها و پاسخ های تقنینی-قضایی، (ج. ۱). تهران: میزان.

۲۸. کهنه پوشی، سید هادی؛ جلالیان، حمید. (۱۳۹۲ ش). تأثیر قاچاق کالا بر اقتصاد روستاهای مرزی؛ مورد: بخش خاو و میرآباد شهرستان مریوان. جغرافیا و توسعه، ۱۳(۳۲)، ۶۱-۷۴. <https://doi.org/10.22111/gdij.2013.1164>

۲۹. کی نیا، مهدی. (۱۴۰۱ ش). مبانی جرم شناسی، (ج. ۲، ج. ۱۴). تهران: دانشگاه تهران.

۳۰. گلی، علی؛ عسگری، علی؛ رکن الدین افتخاری، عبدالرضا. (۱۳۸۳ ش). تبیین الگوی فضایی روستاهای در حال گذر با استفاده از سیستم اطلاعات جغرافیایی؛ منطقه شمال غرب ایران.

مدرس علوم انسانی، ش. ۳۵. دسترس پذیر در: <http://noo.rs/V1Lbg>

۳۱. مطیعی لنگرودی، سید حسن؛ فرهادی، صامت؛ زارع، زهره. (۱۳۹۲ ش). عوامل مؤثر بر گسترش اعتیاد در نواحی روستایی (مطالعه موردی: دهستان چهاردولی غربی شهرستان قروه). پژوهش های جغرافیایی انسانی، ۴۵(۱)، ۶۵-۸۵. <https://doi.org/10.22059/jhgr.2013.30039>

۳۲. میرمحمدتبار، سید احمد؛ مظلوم خراسانی، محمد؛ نوغانی دخت بهمنی، محسن؛ سیلانیان طوسی، علی. (۱۳۹۷ ش). بازار و جرائم زیست محیطی: تبیین شکار غیرقانونی پرندگان در فریدونکنار. جامعه شناسی نهادهای اجتماعی، ۵(۱۲)، ۳۹-۷۱. <https://doi.org/10.22080/ssi.1970.2132>

۳۳. ناروقه، نعمت الله؛ اله وردی، فرهاد؛ کاظمی، مهدی. (۱۳۹۹ ش). رابطه جرم و جغرافیا. جغرافیا، ۱۸(۶۷)، ۱۱۷-۱۳۰. <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.27172996.1399.18.4.9.0>

۳۴. نجفی ابرندآبادی، علی حسین. (۱۳۹۷ ش). درآمدی بر جرم شناسی انتقادی و گونه های آن. در: شیر، عباس. دانشنامه جرم شناسی محکومان، (ج. ۱). تهران: میزان.

۳۵. نجفی ابرندآبادی، علی حسین. (۱۴۰۳ ش). جرم شناسی در آغاز هزاره سوم. مقدمه بر: نجفی ابرندآبادی، علی حسین؛ هاشمیکی، حمید. دانشنامه جرم شناسی، (ج. ۷). تهران: گنج دانش.

36. Abraham, Jonatan; Ceccato, Vania. (2020). Crime and safety in rural areas: A Systematic review of the English-language literature 1980-2020. *Journal of Rural Studies*, 94, pp. 273-250. <https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2022.05.010>

37. Ceccato, Vania. (2016). *Rural crime And Community Safety*. ISBN (eBook): 9780203725689, Routledge, Taylor & Francis Group: London & New York. <https://doi.org/10.4324/9780203725689>

38. Ceccato, Vania. (2023). Rurality, Crime and fear of crime. In: **Rural Victims of Crime: Representations, Realities and Responses**, (By Rachel Hale & Alistair Harkness): Routledge.
39. Ceccato, Vania. (2025). Rural criminology: Unveiling its importance and path forward. **Annual Review of criminology**, Vol. 8, 377-401. <https://doi.org/10.1146/annurev-criminol-111523-122508>
40. Ceccato, Vania; Abraham, Jonatan. (2022). Crime and safety in the Rural: Lessons from research, (Edition Number 1), ISBN (eBook): 978-3-030-98290-4, SpringerBriefs. In: **Criminology:Switzerland**. <https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-030-98290-4>
41. Donnermeyer, Joseph; Scott, John; Barclay, Elain. (2013). How rural criminology Critical Thinking In Criminology. **International Journal for crime,Justice and social Democracy**, 2(3), 69-91. <https://doi.org/10.5204/ijcjsd.v2i3.122>
42. Eman, Katj; Bulovec, Tinkara. (2021). A case study of rural crime and policing in Pomurje Region in Slovenia. **Journal of Rural Studies**, vol. 85, pp. 43-51. <https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2021.05.012>
43. Harkness, Alistair. (2017). Crime Prevention on Farms: Experiences from Victoria,Australia. **International Journal of rural Criminology**, 3(2), 131-156 . <https://doi.org/10.18061/1811/81050>
44. Hale, Rachel; Harkness, Alistair. (2023). **Rural Victims of Crime: Representations, Realities and Responses**, (1st Edition), ISBN (eBook): 978-1-000-82278-1: Routledge (Taylor & Francis Group). <https://doi.org/10.4324/9781003132691>
45. Jobes, C. Patric; Barclay, Elain; Donnermeyer, F. Joseph, Graycar, Adam. (2001). Rural Crime in Australia: Contemporary concerns recent research, and future direction", **Australian Jouranal of Reginal studies**, 7(1), 1-17.
46. Peterson, J. Rene. (2024). Rural Criminology. **Oxford Research Encyclopedia of Criminology and criminal justice**, pp. 1-25. <https://doi.org/10.1093/acrefore/9780190264079.013.705>
47. Newburn, Tim. (2017). **Criminology**, (Third edition), ISBN: 978-1-315-62951-3(ebk). London and New York: Routledge.
48. Sinatti, Giulia. (2008). The Polish Peasant Revisited. Thomas and Znanieckis Classic in the Light of Contemporary Transnational Migration Theory. **Sociologica : Italian Journal of Sociology on line**, 2(2), 1–22. <https://doi.org/10.2383/27725>

Resources

1. Abraham, Jonatan; Ceccato, Vania. (2020), Crime and safety in rural areas: A Systematic review of the English-language literature 1980-2020, *Journal of Rural Studies*, 94, PP273-250. Doi: 10.1016/j.jrurstud.2022.05.010
2. Alavizadeh, Seyed Amir Mohammad, Izadi, Ali. (2022). Analysis of the Factors Affecting the Agricultural Land Use Change to Villa Gardens: A Case of Sirch village in Kerman City, *Journal of Regional Planning*, 12(46), 93–111. <https://doi.org/10.30495/jzpm.2022.5382> [In Persian]
3. Amiri Lamar, Masoud; Moradmand Jalali, Aqil; (2015). Factors affecting the degradation of natural resources (Case study: basin 9 of Shafaroud), *Forest Sustainable Development*, 1(4), 309–320. https://journals.guilan.ac.ir/article_1251.html [In Persian]
4. Anabastani, Ali Akbar, Namdar, Mahboobeh. (2017), Comparative Comparison of Effects of Smuggling Goods on the Development of Rural Settlements (Case Study: Commercial area of Dehsheikh in Fars Province and Gachin in Hormozgan Province), *Journal of Rural Research*, 8(2), 208–227. <https://doi.org/10.22059/jrur.2017.62670> [In Persian]
5. Ansari, Shina. (November 2024). *500,000 Illegal Wells and the Drying up of Iran's Aquifers*. Tasnim News Agency. Available at: <https://www.tasnimnews.com/fa/news/1403/08/21/3197588> [In Persian]
6. Ansari, Naser, Seyed Akhlaqi Shal, Jafar , Ghasemi, Mohammad Hassan. (2008). Determination of socio-economic factors on natural resources degradation of Iran, *Iranian Journal of Range and Desert Research*, 15(4), 524–558. Available at: https://ijrdr.areeo.ac.ir/article_104402.html [In Persian]
7. Ansarian, Mojtaba. (2023). *Environmental Law*. (5th ed.), Tehran: Payam-e Noor University. [In Persian]
8. Asadifard, Mohammad, Nowruzi, Saeed. (2023). Examining the Consequences of using illegal firearms in the public security of the Gilangarb border region with a crime prevention approach. *Journal of Border Studies*, 11(3), 17–41 Doi: 10.22034/bss.2023.102191 [In Persian]
9. Ashrafi, Arsalan. (2012). A Survey study of murder in Fars Province (from the viewpoint of Time, Place, and Crime Tools. *Journal of Crime Prevention Studies*, 7(23), 107–124. Available at: http://cps.jrl.police.ir/article_13519.html [In Persian]

10. Ashrafzadeh, Mohammadreza, Moradi, Akram. (2017). Assessment of Hunting Status in the Chehelpa Protected Area, Khuzestan Province. *Journal of Animal Environment*, 9(4). [In Persian]
11. Bahremand, Hamid; Ghanbarian, Naser. (2018), Legal Analysis of the Illegal Alteration of Land Use by Fencing in Agricultural Lands and Gardens with an Emphasis on Judicial Precedent, *Journal of Criminal Law and Criminology*, 6(12), 125–151. Available at: https://jclc.sdil.ac.ir/article_81987.html [In Persian]
12. *Constitution of the Islamic Republic of Iran*. (1979). [In Persian]
13. Ceccato, Vania, (2023), Rurality, Crime and fear of crime. in: *Rural Victims of Crime: Representations, Realities and Responses*, (By Rachel Hale & Alistair Harkness): Routledge.
14. Ceccato, Vania (2025), Rural criminology: Unveiling its importance and path forward, *Annual Review of criminology*, Vol8, 377-401. <https://doi.org/10.1146/annurev-criminol-111523-122508>
15. Ceccato, Vania; Abraham, Jonatan (2022), *Crime and safety in the Rural: Lessons from research*, (Edition Number1), ISBN (eBook): 978-3-030-98290-4, SpringerBriefs. in: Criminology:Switzerland. <https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-030-98290-4>
16. Ebrahimi, Shahram. (2016). Prevention in the Law Against Smuggling of Goods and Currency Approved in 1392; Why, What, and How, *Journal of Legal Research*, 20(78), 131–152. [In Persian]
17. Ebrahimi, Shahram, Danesh, Mostafa. (2020). 'Procedural and substantive Analysis of the antimugging of goods and currency'. *Criminal Law and Criminology Studies*, 49(2), 281–309. Doi: 10.22059/jqclcs.2020.273953.1380 [In Persian]
18. Emami, Ali, Emeri, Aminollah, Moradi, Afieh. (2017). The Effect of Yard Walls on the Security of Rural Houses. (A Case Study: Aimer Mohammad Village, Golestan Province.) *Housing and Rural Environment*, 36(160), 103–118. Available at: <http://jhre.ir/article-1-632-fa.html> [In Persian]
19. Eman, Katj, Bulovec, Tinkara. (2021). A case study of rural crime and policing in Pomurje Region in Slovenia, *Journal of Rural Studies*, vol.85, PP43-51. DOI:10.1016/j.jrurstud.2021.05.012
20. Fathollahi, Mohammad Sadegh; Imani Jajarmi, Hossein. (2022). Unsustainable Development and Prevalence of Addiction in Villages (Case Study: Imamzadeh Village

- in Urmia County, *Research on Addiction*, 16(65), 355–380. <http://dx.doi.org/10.52547/etiadpajohi.16.65.355> [In Persian]
21. Ghasemi, Naser, kalteh, Hajji Morad. (2010). An Investigation into the Causes and Factors of Hunting and Fishing Crimes in Mazandaran and Golestan Provinces and the Presentation of Legal methods to Reduce These Crimes. *Journal of Environmental Science and Technology*, 16(1), 451–461. Available at: <https://sanad.iau.ir/Journal/jest/Article/839949/FullText> [In Persian]
22. Goli, Ali; Asgari, Ali; Rokn al-din Eftekhari, Abdolreza. (2004), Analyzing the Spatial Patterns of villages in Transition using Geographic Information Systems (GIS): A Case Study of Northwest Iran, *Humanities Teacher*, 35. Available at: <http://noo.rs/V1Lbg> [In Persian]
23. Hale, Rachel; Harkness, Alistair. (2023). *Rural Victims of Crime: Representations, Realities and Responses*, (1st Edition), ISBN (eBook) 978-1-000-82278-1: Routledge (Taylor & Francis Group). <https://doi.org/10.4324/9781003132691>
24. Harkness, Alistair. (2017). Crime Prevention on Farms: Experiences from Victoria, Australia, *International Journal of rural Criminology*, 3(2), 131-156. DOI:10.18061/1811/81050
25. Jobes, C Patric, Barclay, Elain, Donnermeyer, F Joseph, Graycar, Adam (2001). Rural Crime in Australia: Contemporary concerns recent research, and future direction, *Australian Journal of Reginal studies*, 7(1), 1-17. <https://www.anzrsai.org/assets/2001-vol7-rural-crame.pdf>
26. Keshavarz, Asadollah. (2020), *Green Criminality; typologies and legislative-judicial responses*, (1st ed), Tehran: Mizan Legal Foundation. [In Persian]
27. KeyNia, Mahdi. (2022), *Foundations of criminology*, (Vol.2, 14th ed.), Tehran: University of Tehran. [In Persian]
28. Khan Mohammadi, Karim; Ehsani, Hakimeh. (2018). An Anthropological Study of the Khoonbas Phenomenon in the Saydun Region of Khuzestan Province. *Islam and Social Studies*, 16(1), 140–169. <https://doi.org/10.22081/jiss.2018.66171> [In Persian]
29. Kohnpushi, Seyed Hadi; Jalalian, Hamid (2012), The Impact of Goods Smuggling on the Economy of Border villages: A Case Study of Khav and Mirabad Districts, Marivan County, *Geography and Developmet*, 13(23), 61-74. <https://doi.org/10.22111/gdij.2013.1164> [In Persian]

30. Mir mohammad Tabar, Seyed Ahmad; Mazloun Khorasani, Mohammad; Noghani, Mohsen; Silanian Tosi, Ali. (2018). Market and Environmental Crime: Explaining Illegal Bird-Hunting in Fereydunknar, *Sociology of Social Institutions*, 5(12), 39–71. <https://doi.org/10.22080/ssi.1970.2132> [In Persian]
31. Motiei Langroudi, Seyed Hassan, Farhadi, Samet, & Zare, Zohre. (2013). The Reasons for Spread of Addiction in Rural Regions (Case Study: Choardoli's Rural District in Ghorveh County, *Human Geography Research Quarterly*, 45(1), 65–85. <https://doi.org/10.22059/jhgr.2013.30039> [In Persian]
32. Najafi Abrandabadi, Ali Hossein. (2018). An Introduction to Critical Criminology and its types. In: *Handbook Convicst Criminology*, (by Abbas Shiri), (1st ed.), Tehran: Mizan. [In Persian]
33. Najafi Abrandabadi, Ali Hossein. (2024). Criminology at the Beginning of the Third Millennium. An Introduction to: Najafi Abrandabadi, Ali Hossein Hashembeiki, Hamid, *Lexicon Of Encyclopedia of Criminology* (7th ed.). Tehran: Ganje Danesh. [In Persian]
34. Narughe, Nematollah; Allahverdi Meygooni, Farhad; Kazemi Jooybari, Mehdi. (2020). *The Relationship Between Crime and Geography*, Geography, 18(67), 117–130. <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.27172996.1399.18.4.9.0> [In Persian]
35. Newburn, Tim, (2017), *Criminology*, (Third edition), ISBN: 978-1-315-62951-3 (ebk), London and New York: Routledge.
36. Osareh, Abdolrahman; Shamabayati, Hooshang. (2013). Environmental Impacts of Crime and Strategies for Their Control. *Iranian and International Comparative Legal Research*, 6(19), 77–127. Available at: <https://sanad.iau.ir/Journal/alr/Article/1059524> [In Persian]
37. Paknahad, Amir. (2022), Principles of Criminology, (1st ed.), Tehran: Mizan. [In Persian]
38. Paknahad, Amir. (2021), *The Encyclopedia of Theoretical Criminology*, (1st ed.), Tehran: Mizan. [In Persian]
39. Peterson, Jessica. Rene. (2024). Rural Criminology. *Oxford Research Encyclopedia of Criminology and criminal justice*, PP1–25. <https://doi.org/10.1093/acrefore/9780190264079.013.705>
40. Rahimi Nejad, Esmaeil. (2018). *Criminology* (7th ed.). Tabriz: Forouzesheh. [In Persian]
41. Rayejian Asli, Mehrdad. (2023). *Criminology The Essentials: Contents and Developments from Past to Present*, (2nd ed.) Tehran: Negah-e Moaser Publication. [In Persian]

42. Rayejian Asli, Mehrdad, Danesh Nari, Hamidreza .(2023). **Contemporary Critical Criminology** (4th ed.). Tehran: Dadgostar. [In Persian]
43. Rezvani, Mohammadreza; Zare, Zohre, Farhadi, Samet, Nik Sirat, Masoud. (2011). Crime Geography in Rural Areas with Emphasis on Livestock Theft in Chardoli District of Qorveh County. **Police Management Studies**, 6(1), 38–62. Available at: http://pmsq.jrl.police.ir/article_92228.html [In Persian]
44. Sinatti, Giulia. (2008). The Polish Peasant Revisited. Thomas and Znaniecki's Classic in the Light of Contemporary Transnational Migration Theory. **Sociologica : Italian Journal of Sociology online**, 2(2), 1–22. doi.org/10.2383/27725
45. Sharafi, Hojjatollah, Shakur, Ali, Derazehi, Yasamin. (2020). An Analysis on the Trafficking of Goods and its Factors in the Frontier Villages of Saravan County, **Regional Planning**, 10(37), 63–76. Doi: 20.1001.1.22516735.1399.10.37.5.3 [In Persian]
46. Sojasi Qeidari; Faal Jalali, Amin. (2018). Assessing the Villagers' Environmental Behavior and Awareness (case Study: Zanglanloo Rural District), **Spatial Planning** (Geography), 8(1), 29–50. Doi: 10.22108/sppl.2018.107906.1129